

Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany

Kateřina Kovářová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Kateřina Kovářová
Osobní číslo: H20373
Studijní program: B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti kyberšikany, školní prevence a rodinného prostředí.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- ČERNÁ, Alena, 2013. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.
HULANOVÁ, Lenka, 2012. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-545-9.
KOLOUCH, Jan, 2016. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7.
MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5309-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Cejpek Blašíková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **20. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

---

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 20. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 25. 4. 2023

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyčleňuje zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být i též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce pojednává o spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Na úvod se práce věnuje definici pojmu kyberšikana, a dalšími pojmy s kyberšikanou spojené. Jsou zde uvedeny její znaky, formy, účastníci, legislativní rámec a média, jejichž prostřednictvím se kyberšikana děje. Druhá kapitola se zabývá školní prevencí v oblasti kyberšikany, poradenským pracovištěm, školními dokumenty, které se k prevenci vztahují, a také možnostmi, které škola při výskytu kyberšikany má. Poslední kapitola teoretické části se zabývá rodinnou prevencí v oblasti kyberšikany. Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Praktická část je realizovaná formou kvalitativního výzkumu prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se školními metodiky prevence a rodiči žáků základní školy. Cílem praktické části je odkrýt obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany.

Klíčová slova: kyberšikana, prevence, spolupráce, školní metodik prevence, rodič, základní škola

ABSTRACT

This bachelor thesis is about school and family cooperation in the prevention of cyberbullying. The thesis starts by defining the term cyberbullying and other terms related to cyberbullying. Its characteristics, forms, participants, legislative framework and the media through which cyberbullying happens are presented. The second chapter deals with school prevention of cyberbullying, the counselling centre, school documents related to prevention and the options available to schools when cyberbullying occurs. The last chapter of the theoretical part deals with family prevention of cyberbullying. The practical part of the bachelor thesis focuses on the content of school-family cooperation in the prevention of cyberbullying. The practical part is conducted in the form of qualitative research through semi-structured interviews with school prevention methodologists and parents of primary school pupils. The aim of the practical part is to reveal the content of cooperation between school and family in the prevention of cyberbullying.

Keywords: cyberbullying, prevention, cooperation, school prevention methodologist, parent, primary school

Mé poděkování patří vedoucí práce Mgr. Lucii Cejpek Blašíkové, Ph.D. za cenné rady, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat svým blízkým, kteří mi byli po dobu studia oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KYBERŠIKANA	11
1.1 ZNAKY KYBERŠIKANY.....	11
1.2 FORMY KYBERŠIKANY.....	13
1.3 ÚČASTNÍCI.....	15
1.4 MÉDIA.....	17
1.5 LEGISLATIVA.....	19
2 PREVENCE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ	21
2.1 PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ.....	21
2.2 ŠKOLNÍ DOKUMENTY K PREVENCI.....	23
2.3 MOŽNOSTI ŠKOLY PŘI VÝSKYTU KYBERŠIKANY.....	24
3 PREVENCE V RODINNÉM PROSTŘEDÍ	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 VÝZKUM	29
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	29
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	30
4.3 POJETÍ VÝZKUMU.....	30
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	30
4.5 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ.....	31
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	32
5 ANALÝZA DAT	33
6 INTERPRETACE DAT	41
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	52
SEZNAM OBRÁZKŮ	53
SEZNAM TABULEK	54
SEZNAM PŘÍLOH	55

ÚVOD

Denně miliony lidí vstupují používáním internetu do rozmanitých druhů interakcí. Seznamování se s druhými lidmi, kontaktování svých blízkých a spolužáků, také sdílení svého života na sociální síti se stává v prostředí internetu samozřejmostí. Děti a mládež dnes nerozlišují hranici mezi online a offline světem. Život bez internetu si nedokáží představit. Internet je pro ně místem zábavy, studia a na rozdíl od starší generace využívají ve velké míře sociální síti (Eckertová a Dočekal, 2013). Řada rodičů se nedokáže s internetem sžít. Většina může podstatně více inklinovat k offline světu, jelikož si se sociálními sítěmi nevědí rady, nebo nemají důvod je používat (Eckertová a Dočekal, 2013). S rozvojem informačních a komunikačních technologií se stále častěji objevují případy kyberšikany (Rogers, 2011). Jedná se o fenomén týkající se zejména dospívajících. Kyberšikana je poměrně nový typ agresivního chování (Ševčíková a kol., 2014).

V některých případech se dá této problematice vyhnout. Důležitou roli hraje především prevence, která souvisí se zvýšením informovanosti o nebezpečích souvisejících s používáním informačních a komunikačních technologií (Eckertová a Dočekal, 2013). Hlavní roli v prevenci by měli hrát rodiče a učitelé, kteří by se měli snažit děti a mládež přimět k uvažování nad tím, jak informační a komunikační technologie využívat (bezpecne-online.ncbi.cz).

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je složena ze tří kapitol. První kapitola se zaměřuje na definici kyberšikany. Uvádíme zde její znaky, formy, média, účastníky a legislativu s ní spojenou. Druhá kapitola se věnuje školní prevenci v oblasti kyberšikany. V této kapitole je zmíněno školní poradenské pracoviště, školní dokumenty ovlivňující prevenci a jsou zde uvedeny možnosti, které škola má při výskytu kyberšikany. Poslední kapitola se věnuje rodinné prevenci v oblasti kyberšikany a také možnostem, které má rodič při odhalení kyberšikany.

V praktické části se zaměřujeme na obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Zjišťujeme, jakým způsobem probíhá školní a rodinná prevence v oblasti kyberšikany. Zabýváme se také problémy, se kterými se setkává škola a rodiny v prevenci kyberšikany. Praktická část je provedena formou kvalitativního výzkumu s využitím polostrukturovaných rozhovorů se školními metodiky prevence a rodiči žáků základní školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KYBERŠIKANA

Moderní technologie nám přináší mnoho výhod a příležitostí. Nabízí nám možnost vzdělání, učení se sebe prezentaci, vyzývá nás ke kreativitě, ale s rostoucí šíří těchto možností, roste i počet rizik, se kterými se na internetu setkáváme. Jednoduše se mohou stát prostředkem, jak někoho ponížit, někomu ublížit, nebo ho zcela psychicky zlikvidovat. Jedním z velmi aktuálních způsobů zneužití moderních technologií je kyberšikana (Martínek, 2015; Ševčíková, 2014). Kyberšikanu lze nazvat záporným trendem současnosti, jehož dopady mohou mít i fatální následky, jelikož komunikační a informační technologie poskytují nezměrná nebezpečí. Nežádá se stalo, že si oběť vzala život, když se na sociální síť dostala indiskrétní fotografie, kterou agresor získal (Hurychová a Ptáčková, 2022). Kyberšikana je úzce spjata s tradiční šikanou, jelikož spočívá ve snaze útočníka urazit, zesměšnit a ponížit. Kyberšikana umožňuje útočníkovi použít prostředky, které mohou mít na oběť mnohem větší dopad. Trvanlivost sdílených dat v kyberprostoru umožňuje opakovatelnost útoků, a to i v případě, že se oběť vzdálila v reálném světě od místa, kde byla původně šikanována (Kolouch, 2016). Kyberšikana může začít jako šikana klasická a někdy se i projevy doplňují. Za zásadní problém můžeme považovat i to, že ubližování prostřednictvím komunikačních technologií mohou děti brát jako zábavu a neuvědomují si, že někomu mohou ublížit, jelikož hranice mezi zlomyslným popichováním a skutečným utrpením je velmi tenká (Martínek, 2015; Eckertová a Dočekal, 2013). V případě stanovení hranice, kdy se o kyberšikanu jedná a kdy ještě ne, nemají problém pouze děti, dospělí a učitelé, ale i odborníci (Martínek, 2015). První zprávy týkající se kyberšikany se začaly v médiích objevovat od roku 2000. Jednalo se o nevhodné, urážlivé nebo výhrůžné zprávy, které byly zaslány mobilními telefony, či e-maily. Postupem času se kyberšikana rozšířila do chatovacích místností a webových stránek (Hollá, 2013).

1.1 Znaky kyberšikany

Za nejvýraznější znak kyberšikany můžeme považovat **časově neomezený zásah do soukromí**. V případě kyberšikany může agresor zasáhnout kdykoliv, kdy má přístup k internetu. Oběť může být napadena i v prostředí, které považuje za bezpečné. „*Čtyři stěny vlastního pokoje oběť před útoky kyberšikany nechrání, jedině v případě, že by vůbec nepoužívala žádná nová média* (Ciklová, 2016, s. 111).“ Jak už jsme výše zmínili, díky mobilnímu telefonu je možné být on-line nepřetržitě a prakticky kdekoli, což přináší

i bezpečnostní riziko zneužití osobních dat, jelikož můžeme využívat nejen privátních, ale i připojení bezdrátového k sítím veřejným (Procházka, 2014).

Dalším znakem je **velikost publika**. Nad elektronicky zaslaným materiálem ztrácíme kontrolu, proto bývá rozsah kyberšikany mnohem větší. Obsah, na který se už zapomělo, se může kdykoliv znovu objevit na veřejnosti (Ciklová, 2016).

Anonymita je dalším významným znakem této problematiky. Agresoři kyberšikany mají možnost útočit anonymně, což jim umožňuje agresi stupňovat a dovolit si to, co by si tvář v tvář nedovolili. Skrývají svou identitu za přezdívky, z toho důvodu se kyberšikana daleko obtížněji odhaluje. Oběť často neví, kdo a proč ji napadá. Může agresora znát, ale také se s ním nemusela nikdy setkat, jelikož ji agresor mohl vybrat náhodně (Ciklová, 2016). Rozměr anonymity na internetu u obětí vzbuzuje úzkost, neboť oběť, která agresora nezná, přemýšlí, jestli se náhodou nejedná o někoho, koho zná osobně (Procházka, 2014).

Při kyberšikaně jde velmi problematicky odhalit **identitu pachatele a oběti**. Obětí kyberšikany se může stát v podstatě jakýkoliv uživatel informačně-komunikačních technologií. Nehraje zde roli věk, pohlaví ani vzhled. Pachatel kyberšikany si může vytvořit novou elektronickou identitu, která se často liší od té skutečné (Ciklová, 2016).

Za zásadní můžeme také považovat **absenci zpětné vazby**. Agresor nevidí důsledky svého chování, to znamená, že si vůbec nemusí uvědomovat, jaké trápení může způsobit. V kyberprostoru se vytváří nekontrolovatelný a neomezený prostor k neúčinnému řešení komplexů a zlosti zvláště nelítostným a bezohledným způsobem (Ciklová, 2016).

Při kyberšikaně hraje největší roli **psychická stránka člověka**. „*Někdy se říká, že zlé slovo nebolí. Když nás někdo uhodí, může nás to zranit, ale dětem občas vysvětlujeme, že nadávka nezabije. Ale je to pravda* (Rogers, 2011, s. 32)?“ Zveřejňování choulostivých, lživých informací nebo obrazových materiálů pro obrovské množství lidí mnohonásobně zvyšuje utrpení a trauma oběti, což na ni může mít velmi nepříznivý dopad (Ciklová, 2011). Internet poskytuje agresorovi neomezené prostředky a prostor pro šikanování, ale je zde obtížná zjistitelnost, poněvadž kyberšikana nemusí mít vnější projevy jako jsou modřiny atd. (Kolouch, 2016).

1.2 Formy kyberšikany

Níže uvedené formy mají vždy nebezpečný záměr a skrývají mnoho zlého. Oběť nemusí mít vůbec tušení, čeho je součástí. Až po nějaké době dochází k neúměrné diskriminaci, vyhrožování, sexuálnímu vydírání nebo internetovému pronásledování. Při používání internetu by se měl každý zajímat o pravidla netikety a nikdy nezveřejňovat osobní údaje. V současné době existují rodičovské filtry pro ochranu dětí, lze tedy využít tento nástroj, jak své děti před možnostmi internetu chránit. Kyberšikana představuje pro nezletilé a nezkušené děti nepředvídatelné závažné nebezpečí, tudíž by rodiče rozhodně neměli u svých dětí podceňovat potřebnou bezpečnost při práci s internetem (Hurychová a Ptáčková, 2022).

Flaming

Termínem „flaming“ se označuje prudká hádka, která probíhá mezi dvěma nebo více uživateli virtuálního komunikačního prostředí. Setkáváme se zde s vyhrožováním, nadávkami a urážkami. Podmínkou je zde záměr agresora poškodit (Černá, 2013). Často je tento útok realizovaný prostřednictvím zpráv na diskuzních fórech, chatovacích místnostech či v rámci hry. Úkolem je oběť provokovat a dostat do podobného způsobu komunikace (Hollá, 2010; Vašutová a kol., 2010). Flaming vzniká mezi jednotlivci nebo skupinou, kteří se hádají a uráží navzájem, přičemž přihlížející buď hádku podporují, nebo se snaží spor urovnat. Jedná se většinou o krátkodobou událost mezi účastníky, kteří jsou z hlediska sociální síly vyrovnaní, tudíž je otázkou, zdali tato aktivita může být zahrnuta pod pojem kyberšikana, která je charakterizovaná opakováním a nepoměrem sil aktérů (Vašutová, 2010).

Online vydírání

Od vydírání v reálném světě se online vydírání liší v tom, že agresor nevyužívá násilí, ani výhrůžky násilím, ale využívá výhrůžku zveřejnění citlivého materiálu na sociálních sítích. Obětí se může stát kdokoli. Pokud se jí stane dítě, nebezpečí spočívá v tom, že si dítě samo nedokáže poradit, jelikož se stydí, a nezdá se, že by takové případy skončily tragicky. U mladistvých je problém podobný, neboť se většinou stanou oběťmi vydírání využívající sexuální materiály (internetembezpečně.cz, 2017).

Vydávání se za někoho jiného

Jednou z forem kyberšikany je odcizení a následné zneužití jména, hesla a jiných osobních údajů oběti. Tyto přístupové údaje obvykle agresor získá pomocí předstíraného přátelského sdílení. Získané údaje slouží k tomu, aby se agresor mohl vydávat za oběť, a tímto využít různé formy kyberšikany. Obvykle studenti tímto způsobem kontaktují jiného studenta nebo učitele, kterému zasílají provokativní a výhružné zprávy. Je běžné, že je z této situace obviněna nevinná osoba, o níž se domnívají, že je autorem (Vašutová a kol., 2010). V případě, že se agresorovi nezdaří získat přihlašovací údaje, agresor stáhne z profilu oběti veškerá dostupná data a ty využije k vytvoření totožného profilu. Tento falešný profil využívá k poškození oběti, například přidáváním nevhodných statusů nebo komentářů (internetembezpečně.cz, 2017).

Happy slapping

Happy slapping spočívá v tom, že si parta agresorů vyhlédne oběť, kterou bezdůvodně fyzicky napadne a tento průběh napadení natáčí na mobilní telefon (internetembezpečně.cz, 2017). Oběť je většinou fackována a video je poté vyvěšeno na internet (Martínek, 2015). Jedná se o relativně nový jev, který především realizují děti a mladiství. Útok bývá často spontánní a náhodný, i když může dojít i k situaci, kdy oběť agresora zná. Happy slapping je jedinou formou kyberšikany, která se projevuje fyzickou formou agrese (Hollá, 2010).

Sexting

Jednou z podob nebezpečného chování v prostředí sociálních sítí je sexting (Kolouch, 2016). „*Sextingem se rozumí zaslání textových zpráv, fotografií nebo videí se sexuálním obsahem* (Kožíšek, 2016).“ Jsou zde dvě úrovně, a to výměna zmíněného obsahu s vlastním partnerem, nebo s neznámou osobou. Šířený materiál se může stát formou sexuálního obtěžování. Může být použitý k vydírání, šikanování a manipulování s obětí (Hollá, 2016). Důsledky sextingu mohou být fatální, jelikož v některých případech je na oběť kladen takový nátlak, který může skončit sebevraždou. Sexting je rizikový zejména v tom, že ztrácíme kontrolu nad zasláným materiálem, a může být kdykoliv použitý proti nám a prakticky nelze smazat (Kožíšek, 2016). První případy sextingu byly prokázány v roce 2005. V České republice byl zaznamenán nespočet případů sextingu a mnoho z nich lze posuzovat jako šíření dětské pornografie (Hulanová, 2012).

Kybergrooming

Kybergrooming můžeme definovat jako jednání, které představuje psychickou manipulaci s osobou, která se realizuje prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Dle statistik jsou nejčastěji oběťmi dívky ve věku 13 - 17 let (Kolouch, 2016). Oběti mohou trpět pocity méněcennosti, nebo se pouze chtějí zabavit. Agresory jsou nejčastěji dospělí jedinci, kteří v obětech uměle vytvářejí pocit, že je má někdo rád, tím mohou docílit i toho, že se s nimi oběť setká i v reálném životě (Martínek, 2015). Výsledkem schůzky může být fyzický, sexuální nebo jiný útok na oběť (Kolouch, 2016). Agresoři jsou velice trpěliví a komunikují i po dobu několika měsíců. Agresoři žádají zpravidla o udržení vztahu v tajnosti, tváří se přátelsky, dávají oběti komplimenty a slibují, že jejich vztah bude nadále pokračovat i v reálném světě. V případě, že se nepodaří oběť ke schůzce přesvědčit, začne agresor využívat tvrdé formy nátlaku. Také často vyžaduje fotografie a v některých situacích i kybersex prostřednictvím webové kamery (Martínek, 2015).

Kyberstalking

Kyberstalking je jednání, které spočívá v opakovaném obtěžujícím a vyhrožujícím kontaktování oběti zejména zasíláním SMS zpráv, e-mailů, zpráv na messengery a telefonáty (Kolouch, 2016; Hulanová, 2012). Jednání agresora se zpravidla stupňuje a vyvolává u oběti obavy o své soukromí, zdraví a někdy i život. Kyberstalkeré jsou vytrvalí, systematictí, přičemž není nezvyklé, že mají vytvořených více falešných identit, které využívají ke kontaktování oběti (Kolouch, 2016). Aktivity stalkerů mohou trvat i několik let a oběti se může stát kdokoli (Eckertová a Dočekal, 2013).

1.3 Účastníci

Akteři kyberšikany jsou nejčastěji rozděleni do 3 skupin – oběť, agresor a přihlížející. Na vznik šikany má významný vliv sociální role aktérů, skupinové normy a struktura, společně s procesy ve vrstevnických skupinách. Na těchto aspektech závisí to, jestli k šikaně dojde, a také její průběh. Ovšem kyberšikana se ale do jisté míry může vymykat vlivu sociálních norem. Je možné ji realizovat, i když není kolektivem schvalována. Sociální pozice agresora se nemění. Problémem, může být i to, že agresor i přihlížející, mohou mít dojem, že o nic vážného nejde, jelikož nevidí reakci druhého. Tím pádem se přihlížející nepřidají vůbec, nebo naopak ke kyberšikaně přispívají komentáři, nebo materiál preposílají (Ševčíková a kol., 2014).

Oběť

Za oběť obecně můžeme považovat jedince, který je příjemcem agresivního chování jiných. Obětí se může stát kdokoli, jelikož jsou v životě situace, kdy se člověk může ocitnout v nesprávný čas na nesprávném místě, a tak se stane cílem namátkového výběru agresora. Určit charakteristické rysy oběti je velmi náročné, ale i přesto existují jisté rysy chování, které agresori vycítí a zneužijí. Oběťmi kyberšikany se stávají často osoby, které se nějakým rysem odlišují od ostatních. Může to být fyzickým vzhledem, handicapem, speciálními potřebami nebo také kulturními odlišnostmi, a nemůžeme také opomenout specifické projevy a typ osobnosti (Vašutová a kol, 2010).

S obětí tradiční šikany se spojují vlastnosti jako plachost, stydlivost, nejistota a citlivost. Často se liší vzhledem od ostatních, bývají méně fyzicky atraktivní, mají nižší sebevědomí a obtížněji navazují sociální vztahy. U kyberšikany je charakteristika oběti velmi podobná (Černá, 2013).

U šikany rozlišujeme dva typy obětí. Prvním typem je pasivní oběť, která hůře zapadá a obtížněji se prosazuje v kolektivu. Druhým typem je oběť nazývána „provokatér“, která nějakou svou charakteristikou nebo vlastností vyvolává v ostatních agresí (Černá, 2013).

V případě kyberšikany můžeme k výše uvedeným typům přidat dva další. „*Prvním je agresor, který se sám stává obětí, ať už kvůli tomu, že se mu oběť takto sama mstí, nebo proto, že na internetu se vůči jeho chování zvedne odpor ze strany dalších lidí* (Černá, 2013, s. 174).“ Druhým typem jsou jedinci, kteří se neliší od ostatních a mohou mít i dobré postavení ve skupině, ale stávají se zranitelní v online prostředí (Černá, 2013).

Často bývají oběťmi kyberšikany děti a dospívající, kteří používají internet pravidelně a dlouhou dobu. Důvodem je to, že internet využívají častěji ke komunikaci a navštěvují zde riziková prostředí, kde je větší šance narazit na agresora. Oběti o sobě zpravidla zveřejňují osobní informace a tímto gestem umožňují agresorům opakovaně je kontaktovat, a to i v případě, že se nikdy neviděli (Černá, 2013).

Agresor

V kyberšikaně nezáleží na fyzické síle agresora, jak tomu bývá u šikany tradiční. Nemusí se ani jednat o jedince, kteří jsou v reálném světě obratnější, ba naopak můžeme říci, že ti, kteří jsou v reálném světě neprůbojní až ostýchaví, se v prostředí elektronické komunikace proměňují v ty aktivní. Za důvod můžeme považovat to, že pro jedince, kteří jsou považováni za sociálně nebo fyzicky slabší, může díky anonymitě a zručnosti při manipulaci s technikou kyberprostor představovat sílu (Vašutová a kol, 2010). V prostředí

informačních a komunikačních technologií nezáleží na postavení v sociální skupině ani na úspěšnosti v reálné společnosti, jelikož má agresor možnost vytvořit si svou novou elektronickou identitu, která může být od té reálné odlišná (Vašutová a kol, 2010).

Mezi agresory nacházíme jednotlivce s nižším sebevědomím, sníženými sociálními dovednostmi a trpícími pocity nejistoty a osamělosti. Šikana bývá reakcí na vlastní pocit frustrace a nedostatečnosti. Agresorem se může stát i inteligentní jedinec, který využívá svůj intelektuál k promyšlené šikaně druhých. Agresoři nemají rozvinutou empatii jako ostatní, nemusí vnímat, jaké prožívání svým jednáním vzbuzují, jelikož sedí za obrazovkou PC a nevidí reakci oběti. Také pocit anonymity výrazně snižuje zábrany (Černá, 2013).

Přihlízející

Reakce jedinců, kteří o kyberšikaně vědí, ovlivňuje její další vývoj. Pokud přihlízející takové chování tolerují, nebo dokonce podporují, agresor začne jeho chování vnímat jako přijatelné a využívá jej pro upevnění své pozice (Ševčíková a kol., 2014). Někteří svědci jsou na straně oběti, ale ze strachu nezasáhnou, jelikož se mohou stát další obětí šikany (Vašutová a kol., 2010). Šikanování je často skupinový proces a přihlízející jako svědci utrpení, jsou jeho součástí. Protože se kyberšikana uskutečňuje v kyberprostoru, umožňuje nekonečné množství svědků (Hollá, 2013).

Můžeme rozlišit následující typy přihlízejících:

- *„následovníci agresora, kteří jej sami aktivně podporují;*
- *ti, kdo agresora otevřeně podporují, například ho povzbuzují, ale sami oběti neublíží;*
- *ti, kdo agresora podporují, ovšem ne otevřeně, a zůstávají pasivní;*
- *nezúčastnění pozorovatelé;*
- *ti, kdo nesouhlasí s šikanou, jsou na straně oběti, ale nečiní tak otevřeně a celkově se nijak aktivně neprojeví;*
- *a ti, kdo se oběti otevřeně snaží pomoci (Černá, 2013, s. 201).“*

1.4 Média

Digitální technologie se staly součástí každodenního života. Většina mladých uživatelů se pohybuje na internetu prakticky denně. Děti a dospívající v dnešní době využívají pestrou

škálu elektronických zařízení, především pro interakci mezi sebou. Zásadou internetu mohou být děti a mladiství v neustálém kontaktu s vrstevníky, sdílet své zážitky, ale i trápení. Online svět také poskytuje prostor pro poznání sebe sama, ujasňování otázek ohledně svých norem, hodnot a životního stylu. Větší aktivita online přináší ale i větší riziko (Ševčíková a kol., 2014).

Sociální sítě

Pomocí sociálních sítí se mohou spojit jak lidé, kteří se nemohou jinak fyzicky setkat, tak i lidé, kteří se běžně scházejí i mimo internet. Na sociálních sítích si uživatelé mohou vytvořit vlastní profil, kde udávají osobní informace, fotografie, videa a své zájmy. Můžeme říci, že na sociálních sítích jste neustále pod dohledem, jelikož veškeré změny, které uživatel na svém profilu uvede, jsou ihned viditelné pro okruh jeho přátel (Hulanová, 2012). Podstatnou vlastností sociálních sítí je možnost kontaktu s ostatními uživateli a sledování toho, co druzí dělají. V současné době existují stovky sociálních sítí (Hollá, 2010). Mezi nejoblíbenější sociální sítě patří zejména Youtube, Facebook, Instagram. Youtube a Facebook jsou sociální sítě, se kterou má zkušenost až 89 % Čechů. Instagram je spíše populární mezi mladými, využívá jej necelých 80 % dětí a dospívajících. Právě Instagram, který je založený na fotografiích a videích, může být zdrojem obtíží, neboť může mít negativní dopad na vývoj dětí (mediaguru, 2022). Zahraniční sociální sítě byly dříve pro české uživatele kvůli jazykové bariéře fádny. Změna nastala s lokalizací služeb a také se staly v současné době atraktivní z důvodu intuitivních mobilních verzí s využitím nových technologií a trendů (Kožíšek, 2016). Sociální sítě přinášejí mnoho výhod, ale existuje řada nevýhod, které mohou nést známky kyberšikany. Jedná se zejména o zneužívání obrázků a informací, vyhrožování nebo také vytvoření falešného účtu (Hollá, 2010). Projevy kyberšikany mohou zahrnovat i nenávistné komentáře pod sdílenými fotografiemi, nebo také úpravu a zveřejňování fotografií a osobních informací. Takový obsah se rychle šíří a dopady mohou být různé (Černá, 2013).

Webové stránky

Webové stránky nám nabízejí možnost číst zprávy z celého světa, seznamovat se, nakupovat, hrát hry, ale také nám poskytují prostor pro agresivní chování proti druhému (Hulanová 2012; Černá 2013). Některé webové stránky mohou být vytvořeny za účelem kyberšikany, kde mohou například být umístovány fotografie či videa oběti, upravené nebo přeměněné v provokativním sexuálním stylu (Hulanová, 2012). Jsou dvě varianty těchto stránek. První variantou jsou webové stránky vytvořené za účelem někomu ublížit,

druhou variantou jsou již existující stránky, které agresor využije. K útoku stačí jen pár kliknutí a během chvíle obletí celý svět. Nejznámější webovou stránkou je Youtube, která nabízí prostor pro nahrávání videí. Většina mladistvých videa pouze zhlíží, a jen malá část videa nahrává. Na Youtube mohou být vkládána zcizená videa, vytvořené koláže z fotek do podoby videa s komentáři, nebo ponižující videa. Často ubližují komentáře pod videi více než videa samotná (Černá, 2013).

Instant messaging, zprávy a chaty

Instant messaging, zprávy a chaty jsou programy, které dovolují online komunikaci v reálném čase (Černá, 2013). E-mailové účty lze vytvořit velmi lehce, což může agresory nabádat k rozesílání útočných e-mailů pod cizí identitou, aniž by se museli bát odhalení (Rogers, 2011). Prostřednictvím e-mailu může agresor zasílat výhružné nebo zesměšňující zprávy nebo fotky. Je zde i riziko odcizení přístupového hesla oběti a agresor se za oběť může vydávat (Eckertová a Dočekal, 2013). Chatovací místnosti jsou skvělým způsobem, kterým mohou mladí lidé komunikovat, musí být ovšem dodržována bezpečnostní opatření. Pokud jsou opatření porušena, mohou se stát prostředkem pro výhružky a zastrašování (Rogers, 2011). V dnešní době ale chatovací místnosti nejsou až tak populární, jak tomu bylo dříve, ale i přesto se najdou jedinci, kteří chaty využívají. Chaty nabízejí prostor pro komunikaci jak jednotlivců, tak skupiny lidí, před kterou má agresor možnost oběť zesměšnit, nebo ji dokonce ze skupiny diskutujících vytěsnit (Eckertová a Dočekal, 2013).

1.5 Legislativa

V České republice není kyberšikana považována za trestný čin, ale může naplňovat skutkovou podstatu některých trestných činů. Záleží vždy na jednání, kterým agresor šikanoval (Kolouch, 2016; Rogers, 2011). Pokud by toto jednání mělo podobu fyzického ublížení, vydírání nebo zastrašování, obtěžování a pronásledování, pak by přicházelo v úvahu uplatnění například §146 (Ublížení na zdraví), §175 (Vydírání), §354 (Nebezpečné pronásledování) trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., v platném znění. Avšak u kyberšikany, která se projevuje například zesměšňováním, ztrapňováním a psychickým ubližováním prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, je uplatnění výše uvedených ustanovení obtížné, až přímo nemožné (Kolouch, 2016). I přesto, že kyberšikana není v České republice trestným činem, existuje řada dokumentů, které s šikanou i kyberšikanou a jejich řešením souvisejí. Jedná se o Listinu základních práv

a svobod, Listinu základních práv EU, Úmluvu o právech dítěte, Školský zákon, Občanský zákoník, Zákon o ochraně osobních údajů, Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a také Přestupkový zákon (Vašutová a kol., 2010). Základní informace v oblasti školské legislativy jsou obsaženy v Metodickém pokynu MŠMT č. j. 24246/2008-6, který upravuje také zásady prevence a řešení kyberšikany (Rogers, 2011).

2 PREVENCE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

Jedním z prvních kroků prevence je zajistit, aby si lidé tohoto problému byli vědomi. Mnoho lidí podceňuje nástrahy kyberšikany, což může být příčinou nedostatečné informovanosti o kyberšikaně a jejích důsledcích. Z tohoto důvodu je více než důležité s touto problematikou seznámit žáky, učitele, ale i celou společnost. Dalším problematickým bodem je převzetí zodpovědnosti za nevhodné online reakce dětí a mládeže. Na jednu stranu se rodiče odvolávají na nedostatečnou technickou zručnost, na druhé straně učitele nejsou povinni zasahovat do jednání, které se odehrává mimo školní prostředí. Je žádoucí vytvořit takové prostředí, kde se děti budou cítit bezpečně (Hollá, 2010). Kyberšikana bývá často propojena s šikanou na půdě školy. Role obětí a agresorů při šikaně se většinou přednáší do kyberprostoru. Pomoc by měla vycházet z léčby školní šikany. Tradiční šikana se odehrává tváří v tvář, zatímco kyberšikana se odehrává bez přímého kontaktu ve virtuálním světě. Často mimo školu, a právě i v prostoru domova oběti. Pokud kyberšikana neprobíhá na půdě školy, nelze kyberagresora postihnout. Praxe ukazuje, že 80 – 90 % případů kyberšikany, které se děly mimo školu, vycházejí ze školního klimatu (Rogers, 2011).

2.1 Poradenské pracoviště

Poradenské pracoviště tvoří tým spolupracovníků, složený z výchovného poradce, školního metodika prevence, případně školního psychologa nebo speciálního pedagoga. V závislosti na konkrétních podmínkách školy mohou být součástí týmu i třídní učitelé a učitelé výchov. Poradenské služby jsou bezplatné a jsou zaměřeny zejména na primární prevenci sociálně patologických jevů a školní neúspěšnosti, dále na informační a poradenskou podporu při volbě vzdělávací dráhy a profesního uplatnění. Zaměřují se také na integraci a inkluzi, péči o jak nadané, tak dlouhodobě neprospívající žáky a na metodickou činnost směřovanou k pedagogům škol. Za poskytování těchto služeb nese zodpovědnost ředitel školy, nebo jím pověřený pracovník (Knotová a kol., 2014). Rozsah činností, které poradenské pracoviště poskytuje, je velmi široký. Pro naši bakalářskou práci jsme zmínili níže pouze činnosti, které se týkají prevence rizikového chování.

Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je povinně zavedená funkce na každé škole. Ředitel školy pověřuje vhodného pracovníka pro tuto funkci a jeho činnost ohodnocuje formou osobního příplatku, nebo zvýšeného osobního příplatku. Ředitel vytváří ve škole podmínky, které funkci metodika prevence odpovídají. Hlavní aktivitou metodika prevence je poradenství pro žáky a jejich zákonné zástupce. Dále koordinuje přípravu minimálního preventivního programu, inovuje jej podle aktuálních potřeb a podmínek školy a následně vyhodnocuje. Poskytuje odborné informace z oblasti prevence a pravidelně informuje o preventivních aktivitách, které mají v režii různá odborná pracoviště. Školní metodik prevence spolupracuje se značným počtem osob a zařízení. Jedná se například o okresního metodika prevence, eventuálně o krajského školského koordinátora prevence, pro kterého zpracovává informace o minimálním preventivním programu. Rovněž spolupracuje se školskými, krizovými, poradenskými a preventivními zařízeními, také zařízeními, které vzdělávají v oblasti prevence a institucemi, které se zabývají sociálně právní ochranou dětí. V jeho kompetenci není jen spolupráce se zmíněnými zařízeními, ale i informování žáků, jejich zákonných zástupců a pracovníků školy o preventivních aktivitách. Spolu s ostatními pracovníky základní školy sleduje rizika vzniku a projevy sociálně nežádoucích jevů a doporučuje opatření (Bendl, Hanušová a Linková, 2016).

Výchovný poradce

Poměrně běžně se stává, že je výchovný poradce zároveň metodikem prevence, což nelze považovat za žádoucí. Činnost výchovného poradce je vymezena v zákoně č. 395/1991 Sb., o školských zařízeních, v platném znění, společně s vyhláškou č. 130/1980, v platném znění. Výchovný poradce působí v oblasti prevence a řešení sociálně negativních jevů. Navazuje na činnost učitelů, a to především třídních. Spolupracuje jak s učiteli, tak s žáky a jejich rodiči, a je také v úzkém kontaktu se zařízeními, které se zaměřují na pomoc dětem s problémy ve škole. Společně s třídními učiteli koordinuje preventivní výchovné postupy. Jsou i základní školy, kde výchovný poradce zve na besedy o rizikovém chování a připravuje různé preventivní programy, stejně jako metodik prevence (Bendl, Hanušová a Linková, 2016).

Školní psycholog

Jak už jsme výše zmínili, základní sestava školního poradenského pracoviště se skládá z metodika prevence a výchovného poradce. V některých školách, ale také působí společně

s metodikem prevence a výchovným poradcem i školní psycholog nebo speciální pedagog. Ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, v platném znění a její novele č. 166/2011 Sb., a novele č. 103/2014 Sb., je poskytování poradenských služeb zapracováno. Školní psycholog vykonává poradenské, konzultační a informační činnosti. Spolupracuje s žáky, rodiči a poradenskými zařízeními. Podílí se na zjišťování sociálního klimatu ve třídách, koordinuje prevenci problémového chování ve třídách a zajišťuje krizovou intervenci. Školní psycholog pracuje s celým třídním kolektivem, nikoli pouze se žáky, kteří mají nějaký problém (Bendl, Hanušová a Linková, 2016).

Sociální pedagog

Sociální pedagog není dosud ukotven v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění. Přičemž funkce sociálního pedagoga je žádoucí, jelikož pro svou preventivní, sociálně výchovnou a poradenskou činnost vykonávanou ve škole, je způsobilý být součástí školského poradenského pracoviště. Potřeba řešení řady problémů a situací na základních školách přesahuje rámec kompetencí učitelů a školních psychologů. Sociální pedagog řeší problémy žáků, které souvisí s rizikovým chováním. Pracuje jak s jednotlivci, skupinou, tak i s celou třídou. Sociálního pedagoga můžeme nazvat jako klíčovou osobu mezi školou a rodiči, jelikož přispívá k otevřené spolupráci školy a rodiny. Vede s rodiči rozhovory, které mají především preventivní charakter, a cílem těchto rozhovorů je určit postup ze strany školy a rodiny při řešení konkrétního problému žáka. Ve spolupráci s metodikem prevence plánuje a podílí se na realizaci minimálního preventivního programu zaměřeného především na prevenci rizikového chování a realizuje také krizovou intervenci na školním prostředí (asocped.cz, 2020).

2.2 Školní dokumenty k prevenci

Prevence vyžaduje určitou formální náročnost v podobě tvorby dokumentů, které se týkají realizace prevence. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy udává tři klíčové dokumenty. Preventivní strategii, program proti šikanování a minimální preventivní program, k jehož tvorbě je zákonná povinnost. Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami společně s vyhláškou č. 72/2005 na minimální preventivní program odkazuje (Ciklová, 2016).

Minimální preventivní program

Minimální preventivní program je součástí vzdělávacího programu školy a zpracovává se na příslušný rok. Vychází z aktuální situace ve škole s zrcadlí specifika regionu a také školy. Tento dokument vypracovává školní metodik prevence ve spolupráci s výchovným poradcem a školním psychologem. Školní metodik průběžně vyhodnocuje preventivní strategii a zhotovuje evaluační zprávu za odpovídající rok, které je obvykle součástí výroční zprávy školy. Neexistuje žádná pevná podoba minimálního preventivního programu. V roce 2012 vznikla publikace *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování základní školy*, která se věnuje detailní tvorbě tohoto dokumentu (Ciklová, 2016).

Program proti šikanování

Snaha minimalizovat šikanu na škole vyžaduje vytvoření příznivého sociálního klimatu a vybudování speciálního programu proti šikanování. Zásadou této kombinace obecné a speciální prevence přináší očekávanou změnu. Hlavním zdrojem těchto změn je nový způsob řešení šikan, které je nutno posílit. Jedná se o účelné a nenásilné zařazení metod na úrovni první pomoci, na úrovni celkové léčby třídní skupiny a také na úrovni celoškolských aktivit do života školy (Ciklová, 2016).

Krizový plán

Krizový plán obsahuje jasné postupy, které se vztahují ke konkrétním rizikovým projevům chování a jsou závazné pro každého pedagogického pracovníka (Ciklová, 2016).

„Krizové plány by měly jasně určovat:

- *kdo a jak bude provádět první pomoc;*
- *kdo a komu co bude hlásit (žák-TU-ŠMP-ŘŠ);*
- *kdo kam co zapíše;*
- *kdo informuje zákonné zástupce žáků;*
- *kdo a hlavně ve kterých případech budeme informovat OSPOD a PČR (Ciklová, 2016, s. 48).“*

2.3 Možnosti školy při výskytu kyberšikany

Níže si uvedeme možnosti, které škola má v případě, že se kyberšikana projeví.

Škola by měla být pro oběť podporou a bezpečným prostředím. Jako první krok, který škola může udělat, je zklidnit oběť a nabídnout jí pomoc. Je třeba také zajistit, aby kyberšikana nepokračovala, což znamená odstranit závadný obsah z internetu. Zde může být nápomocný IT odborník, poskytovatel dané on-line služby a podobně (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Dalším krokem je získání důkazních materiálů. Před smazáním materiálů je nutné zajistit dostatek důkazů. Například stáhnout internetové stránky do lokálního počítače nebo zajistit seznam žáků, kteří se stali publikem kyberšikany. Důkazní materiály se dále využijí v rámci vyšetřování, v rámci rozhovorů s agresory a při komunikaci s rodiči obětí a agresorů. Vždy je nutné zajistit bezpečí svědků, což znamená, že nesmí být z důkazů zřejmé, jak byly získány (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Škola by měla situaci vždy vyšetřit. Všechny případy je potřeba důkladně vyšetřit. Škola může využít podporu externích institucí. Vyšetřování kyberšikany zahrnuje zejména zjištění, kde incident probíhal, jaké bylo jeho trvání, kdo vše se do něj zapojil, jaký měl dopad na oběť (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Zásadní krok, který by měla škola udělat, je oznámit situaci rodičům. Je nutné informovat rodiče oběti a agresora. Lze využít postupy tradiční šikany. Škola by měla poučit rodiče o tom, jak bude postupovat. Pokud se případ kyberšikany odehrál mimo vyučování a nemá návaznost na šikanu, která probíhá ve škole, mají rodiče možnost agresora zažalovat (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Dalším důležitým bodem je prodiskutování řešení s dalšími institucemi. V určitých případech je vhodné konzultovat postup řešení a zvolené tresty se zřizovatelem školy, případně Českou národní inspekcí a dalšími institucemi (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Škola by měla **žádat konečné rozhodnutí.** Po vyšetření situace je nutné trvat na konečném rozhodnutí všech zúčastněných institucí (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Zvolit vhodné opatření je pro školu klíčové. Je nutné, aby škola při trestání agresorů postupovala v souladu se školním řádem v kombinaci s dalšími strategickými dokumenty školy (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Konečným bodem je **uskutečnění preventivního opatření.** Je potřebné zajistit preventivní opatření, aby se žádoucí chování v budoucnu neopakovalo. Preventivní opatření lze zajistit prostřednictvím projektového dne zaměřeného na prevenci, posilování dobrých vztahů ve škole a podobně (Kopecký a Szotkowski, 2017).

3 PREVENCE V RODINNÉM PROSTŘEDÍ

Rodina patří mezi nejdůležitější činitele v oblasti socializace, tudíž má rozhodující vliv na utváření vzájemných vztahů jak jednotlivce, tak společnosti. Právě v rodině se utváří základy mezilidských vztahů, schopností vžít se do situace druhých, chápání a odpouštění druhým. Velkou roli hraje to, jaká má rodina nastavená pravidla pro chování, co toleruje a jak nevhodné chování trestá. Je velmi důležité, jak se rodiče o dítě zajímají, kolik času s ním tráví a jak se mu celkově věnují. Tyto hodnoty jsou předpokladem pro zdravý vývoj dítěte ve společnosti. Nezdravé rodinné prostředí představuje vysoké riziko pro vznik sociálně patologických jevů (Hollá, 2010; Kraus, 2014).

Dnešní děti tráví mnohem více času v domácím prostředí, než tomu bývalo dříve. Je to především způsobeno proměnou domovů. Různá elektronická zařízení totiž zaplnila pokoje, v nichž se děti naučily trávit velkou část svého volného času. Děti s rodiči tráví díky používání komunikačních a informačních technologií méně času, tudíž rodiče ztrácejí povědomí o jejich aktivitách. Přitom jsou to v první řadě právě rodiče, kteří umožňují dětem vlastnit a používat mobilní telefony a jiná elektronická zařízení, a tím ovlivňují jejich připojení k internetu (Ševčíková a kol., 2014).

Rodina má za úkol děti chránit před negativním působením informačních a komunikačních technologií. Co se týká rizik užívání moderních technologií, je potřebná větší osvěta zaměřená na rodiče, neboť malé procento rodičů je připraveno poskytnout svému dítěti kompetentní informace o tom, jak s těmito technologiemi pracovat. Je mimořádně důležité vzdělávat rodiče tak, aby byli schopni své mediálně-výchovné úlohy kompetentně plnit (Hollá, 2010).

Pokud budou rodiče dostatečně vzdělání v tomto fenoménu, mohou preventivně působit na své děti. Seznámení s riziky virtuální komunikace zvětšuje šanci vyvarování se tomuto riskantnímu chování (Eckertová a Dočekal, 2013).

Existuje několik způsobů, jak je možné své dítě chránit před nevhodným obsahem. Jedním z nich je zabezpečení počítače, nebo mobilního telefonu prostřednictvím tzv. rodičovského zámku. Rodičovský zámek umožňuje nastavení těchto zařízení, podle věku a obsahu prohlížených stránek a činností, které děti na internetu dělají. Rodiče mají možnost prohlédnout si stránky, které jejich dítě navštívilo, mají přehled, kolik času na počítači strávilo a s kým si psalo (Hollá, 2010).

Také je zde možnost vytvořit profil pro každého člena domácnosti a nastavit domovskou stránku ve formě nejpoužívanější webové stránky jednotlivých členů rodiny. Díky tomuto nástroji nemusí dítě prohledávat celý internet, a tím se snižuje riziko zobrazení nevhodného obsahu. Efektivní také je umístit počítač na místo, které je dostupné všem, například v obývacím pokoji (Hollá, 2010).

Možnosti, které mají rodiče při výskytu kyberšikany:

Jsou to především rodiče, kteří by měli být podporou dítěte a zajišťovat jeho bezpečí.

Rodiče by měli zajistit, aby se dítě cítilo v domácím prostředí bezpečně a vědělo, že má v rodičích oporu (Kopecký a Szotkowski, 2017).

V každém případě by se měla situace vyšetřit. Rodič by měl dítěti porozumět a zjistit, co přesně se stalo. Pokud rodič nalezne příčinu, může poté zvolit adekvátní postup a řešení.

Rodiče by se měli **vyhnout zákazu přístupu dítěte k informačním a komunikačním technologiím.** Zákaz přístupu k informačním a komunikačním technologiím není adekvátní řešení. Tento zákaz omezuje přirozenou komunikaci dětí a samotnou kyberšikanu neřeší (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Důležitý krok rodičů je **kontaktování školy, specializované instituce nebo přímo rodiče agresora.** Společně s nimi má rodič možnost zajistit odstranění závadných materiálů, provést blokaci a zvážit postup řešení. V případě, že existuje podezření, že byl spáchán trestný čin, je vhodné kontaktovat Policii ČR (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Rodiče by také měli **trvat na konečném rozhodnutí** Rodič by měl vždy požadovat konečný verdikt (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Pro tuto problematiku je rozhodující **stanovení důsledků a opatření.** Pokud se stalo dítě pachatelem kyberšikany, je nutné ho potrestat. Je potřeba být důsledný, jestli rodič postupuje nedůsledně a nevyžaduje dodržování pravidel, pachatel se takto může chovat i v budoucnu (Kopecký a Szotkowski, 2017).

Je vhodné nadále **spolupracovat se školou,** která kyberšikanu dítěte řešila. Jsou ale případy, kdy škola nepostupuje aktivně a někdy i situaci ignoruje. V případě, že škola kyberšikanu řešit nechce, je možné uvažovat o přechod dítěte na jinou školu (Kopecký a Szotkowski, 2017).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Informační a komunikační technologie nám dávají možnost neustálého propojení s ostatními a umožňují nám nepřetržitý přístup k informacím. „*Stejně jako můžeme být čtyřicet hodin denně nablízku svým blízkým a dostupní pro ně, tak můžeme být čtyřicet hodin denně z různých důvodů zranitelní* (Černá, 2013, s.7)“.

V této bakalářské práci se zaměřujeme na jeden z negativních fenoménů těchto technologií, čímž je kyberšikana, a na její prevenci. Kyberšikana je nástavbou tradiční šikany, uskutečňuje se prostřednictvím virtuálního prostoru, a záznam tohoto chování je navždy uložen. Kyberšikanu můžeme charakterizovat jako zneužívání moderních technologií k výhrůzkám, ponižování a obtěžování oběti. Významným rysem kyberšikany je dosažitelnost oběti, jelikož prostřednictvím internetu a mobilních telefonů ke kyberšikaně může dojít kdykoliv (Černá, 2013; Rogers, 2011). V roce 2019 kyberšikanu mezi svými žáky musela řešit téměř každá třetí škola. Odborníci z České školní inspekce to dávají za vinu také skutečnosti, že téměř každý žák má přístup k nějakému informačnímu nebo komunikačnímu prostředku. Dispečeri Linky bezpečí přijali za rok 2020 téměř 1200 hovorů od dětí, které sdělily, že je někdo obtěžuje na sociální síti. Jedná se mezeročně o dvojnásobný nárůst (Komůrková, 2020). Je nutné, aby se o kyberšikaně mluvilo nejen ve škole, ale i v rodinném prostředí. **S kyberšikanou se nesetkáváme pouze ve školním zařízení, ale i při trávení volnočasových aktivit, tudíž ideální prevence tohoto negativního úskalí je ve formě spolupráce osob věnujících se této problematice a rodin potenciálních obětí, či agresorů.** S kyberšikanou má zkušenost necelých 30 % českých základních škol, přičemž tento trend neustále vzrůstá (e-bezpečí.cz, 2019). Rozhodli jsme se vést výzkum tímto směrem, jelikož pouze kooperací školy a rodiny můžeme této problematice předejít.

4.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu je **odkrýt obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany**. Chceme zjistit, jak komunikuje škola s rodinou žáků a jak se společně podílí na prevenci kyberšikany. Také chceme zjistit, zda mají rodiče zájem o aktivity zaměřené na prevenci realizované na základní škole. Dalším cílem je popsat školní prevenci v oblasti kyberšikany, díky kterému chceme zjistit, jak probíhá prevence na základní škole, kdo se na ní podílí a jaké mají učitelé možnosti nápravy kyberšikany. Zároveň chceme popsat rodinnou prevenci v oblasti kyberšikany. Tímto bychom chtěli

zjistit, do jaké hloubky rodiče pojem kyberšikana znají, jestli probíhá prevence v rodině a jakým způsobem. Zda mají rodiče přehled o aktivitách, které jejich děti provozují na internetu. Posledním cílem výzkumu je odhalit problémy, se kterými se setkává škola a rodina v prevenci kyberšikany. Zde chceme zjistit, co by škola více uvítala v rámci spolupráce s rodiči žáků a co by naopak rodiče více uvítali ze strany školy. Taktéž chceme prostřednictvím tohoto cíle zjistit, jaké aspekty ztěžují spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany.

4.2 Výzkumné otázky

HVO: Jaký je obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany?

DVO 1: Jakým způsobem probíhá školní prevence v oblasti kyberšikany?

DVO 2: Jakým způsobem probíhá rodinná prevence v oblasti kyberšikany?

DVO 3: S jakými problémy spolupráce se setkává škola a rodina při prevenci kyberšikany?

4.3 Pojetí výzkumu

V naší bakalářské práci jsme zvolili kvalitativní výzkum, a to především z důvodu detailnějšího vhledu do dané problematiky. „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění, který je založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, také informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách* (Hendl, 2005)“. Ve výzkumu se zaměříme na konkrétní obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany, proto by informace, které získáváme, neměly být příliš obecné. Je důležité abychom neopomenuli zásadní vlastnosti zkoumaného vzorku. Díky zvolení kvalitativního výzkumu jsme získali podrobný popis dané problematiky a měli jsme možnost reagovat na nové nečekané momenty, které se v průběhu rozhovoru vyskytly. Pro sběr dat jsme využili metodu polostrukturovaného rozhovoru. Byly zrealizovány dva rozhovory s metodiky prevence základní školy a další dva s rodiči žáků základní školy.

4.4 Výzkumný soubor

Pro bakalářskou práci jsme stanovili 2 výzkumné soubory.

Ze školního prostředí jsou cílovou skupinou metodici prevence. „*Metodik prevence je pedagog, který je odborně připraven pro výchovné poradenství v oblasti prevence, věnuje*

pozornost prevenci a sledování chování dětí a mládeže z hlediska pedagogické, psychologické a sociální normy také zjišťování negativní jevů a poruch a jejich napravování (Tyšer, 2006).“ Výběr byl záměrný. Kritéria, která musí metodici prevence pro náš výzkum splňovat jsou délka působení na této pozici více než 5 let a zkušenost s kyberšikanou na základní škole. Kritérium délky působení jsme zvolili, abychom vyřadili metodiky prevence, kteří na této pozici působí krátce a nemají dostatek zkušeností. Podmínku zkušenosti s kyberšikanou jsme zvolili, jelikož se zaměřujeme na prevenci této problematiky. Jedná se o metodiky prevence, kteří působí na základní škole ve Zlínském kraji. První rozhovor proběhl s metodikem prevence, působící na škole Y. O tomto respondentovi budeme dále hovořit jako o respondentovi A1. Druhý rozhovor proběhl s metodičkou prevence působící na škole X, dále hovoříme jako o respondentce B1. Metodici prevence byli osloveni prostřednictvím emailu, přímo na emailových adresách školních metodiků prevence. V e-mailu jsme uvedli námi nastavená kritéria, které jsou stěžejní pro náš výzkum, čím jsme vyřadili metodiky prevence, kteří nejsou pro náš výzkum vhodní.

Z rodinného prostředí jsou cílovou skupinou rodiče žáků základních škol. Kritérium, které musí rodiče pro náš výzkum splňovat jsou, že se musí jednat o rodiče, jejichž dítě dochází na druhý stupeň základní školy a to takové, na které působí námi oslovení metodici prevence. Jeden rozhovor proběhl s matkou žáka, který navštěvuje 7. třídu základní školy, dále nese označení respondentka A2. Druhý rozhovor proběhl s otcem žáka, který navštěvuje 8. třídu základní školy, dále respondent B2. S výběrem rodičů byli nápomocni námi oslovení metodici prevence, kteří se obrátili na rodiče, u kterých předpokládali, že by byli ochotní s námi rozhovor zrealizovat. S dovolením rodičů nám předali kontakt, jehož prostřednictvím jsme sdělili své požadavky a vysvětlili, čeho se rozhovor bude týkat, a domluvili jsme s nimi schůzku.

4.5 Výzkumný nástroj

Jako výzkumný nástroj jsme zvolili polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor můžeme definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka jedním badatelem prostřednictvím několika otevřených otázek (Švaříček a Šedřová, 2014). Pro realizaci rozhovoru byl vytvořen seznam otázek, který podléhal nastaveným cílům výzkumu. Otázky, které byly respondentům pokládány, nám umožnily získat detailnější vhled do dané problematiky. Na začátku rozhovoru je daná osoba informována o tom, čeho se

rozhovor bude týkat, a je požádána o možnost nahrávání rozhovoru. Pro náš výzkum byly realizovány dva odlišné rozhovory. Dva rozhovory byly provedeny s metodiky a další dva s rodiči žáků základní školy. Při rozhovoru s metodikem prevence jsme se snažili získat informace o prevenci na základní škole, možnostech nápravy, odhalení kyberšikany a o spolupráci s rodinou v prevenci kyberšikany. Při rozhovorech s rodiči jsme se snažili získat informace o rodinné prevenci, jejich přehledu o preventivních aktivitách, které se realizují ve škole a spolupráci školy s rodinou.

4.6 Způsob zpracování dat

Nejdříve proběhl sběr dat pomocí polostrukturovaného rozhovoru. Poskytnuté rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány a následně zpracovány do elektronické podoby. Následovalo kódování získaného materiálu. Kódování představuje operaci, jejíž prostřednictvím jsou údaje rozebrány, shrnuty a novým způsobem složeny. Text byl rozdělen na jednotky, kterým jsou přidělena jména, a s těmito nově pojmenovanými fragmenty jsme dále pracovali. Nejdříve jsme analyzovaný text rozdělili na jednotky a každé jednotce jsme přiřadili určitý kód. Každý kód nese svůj význam. Vzorek považujeme za nasycený až v tom bodě, kdy nové případy přestávají přinášet nové informace. Následně jsme vytvořili kategorie. Jednotlivé úryvky dat jsme podřazovali jiným kódům a tyto jednotlivé kódy jsme podřadili různým kategoriím (Švaříček a Šed'ová, 2014). Níže je uvedena tabulka se vzniklými kategoriemi a kódy. Dále jsme tyto kategorie popsali spolu s kódy, které pod kategorií patří. Při kódování rozhovoru se vyskytly kódy, které měly oba typy rozhovorů společné. Tyto kódy jsme v tabulce označili modrou barvou. Kódy vyvozené z rozhovorů se školními metodiky prevence jsou označené zelenou barvou, s rodiči jsou označené červenou barvou.

5 ANALÝZA DAT

Tabulka 1 Kategorie a kódy

Školo, stačí to?	Dělám to správně?	Spolupráce v praxi	Proč to nejde	Nová cesta
<p>Informace online</p> <p>Povinnost školy</p> <p>Moje třída</p> <p>Odstranění zbraně</p>	<p>Dej si pozor</p> <p>Hodím očko</p> <p>Důvěra</p> <p>Volná ruka</p>	<p>Třídní je kámoš</p> <p>Škola jako opora</p> <p>Dostatečná komunikace</p> <p>Vím, co se děje ve škole</p> <p>Škola si poradila dobře</p> <p>Prospěch</p> <p>Vzájemná domluva</p>	<p>Přenesení zodpovědnosti</p> <p>Špatná komunikace</p> <p>Nevzdělanost rodičů</p> <p>Nespokojenost s vedením</p> <p>Chyba na straně školy</p> <p>Svázané ruce</p> <p>Malé možnosti pro další vzdělávání</p>	<p>Jeden tým</p> <p>Nejsou v tom jen děti</p> <p>Vyslyšení přání rodičů</p> <p>Větší práva</p>

Zdroj: vlastní výzkum

Kategorie – „Školo, stačí to?“

Tato kategorie popisuje, jakým způsobem probíhá prevence ve školním prostředí. Kategorii sytí kódy: **Informace online**; **Povinnost školy**; **Moje třída**; **Odstranění zbraně**.

Kód **Informace online** nám udává, jakým způsobem informuje škola rodinu ohledně preventivních aktivit, které ve škole probíhají. Obě školy komunikují s rodiči přes elektronickou žákovskou knížku. V této elektronické žákovské knížce jsou informace o aktivitách školy. **Respondent A1** udává: „Rodiče informuje třídní učitel, který kontaktuje rodiče buď telefonicky, nebo teď už vlastně každá škola má elektronické žákovské knížky. Potom jsou třídní schůzky, to není moc operativní.“ **Respondentka A2** uvádí: „V kontaktu jsme prostřednictvím emailu a používáme školu online.“ **Respondentka B1** udává: „Abych to shrnula, telefonicky nebo přes bakaláře, což je elektronická žákovská knížka.“

Kód **Povinnost školy** nám nese informace o preventivních programech, které musí škola povinně vypracovat a realizovat. Pod tímto kódem jsou zmíněny také preventivní

přednášky a aktivity, které škola realizuje. **Respondentka B1** prohlašuje: „*Preventivní programy máme různé. Osmá a devátá třída má drogy, šestá a sedmá má kyberšikanu, jinak všechny třídy mají klima s psychologem.*“

Kód **Moje třída** nám udává, že roli v prevenci kyberšikany hraje i třídní učitel, který se věnuje prevenci v třídních hodinách. **Respondentka B1** tvrdí: „*Já se snažím věnovat prevenci v třídnických hodinách, ale to jen minimálně.*“ **Respondent A1** dodává: „*Také každý třídní učitel hraje určitou svou roli ve svých třídnických hodinách.*“

Kód **Odstranění zbraně** nese informace o zákazu používání mobilních telefonů ve školním prostředí, což považují oba metodici prevence za přínosné. Tímto zákazem docílili toho, že děti neláká fotit, nebo natáčet ve škole a poté to zveřejňovat na sociální síť, a také žáci bez mobilního telefonu spolu více komunikují. **Respondent A1** udává: „*Já jsem se domluvil se zákonnými zástupci a všichni mi odsouhlasili, že to budou mít děti vypnuté ve skřínce v šatně. Mně to funguje, perfektní zpětná vazba a už několikátá třída a další skupina rodičů s tím jednoznačně souhlasí. Škola to nemá systematicky vyřešeno, překvapivě většina kolegů stále nepřístupuje, i když to funguje.*“ **Respondentka B1** dodává: „*Od pololetí máme změnu, že žáci mobil u sebe mít nemůžou. Na jednu stranu je to forma prevence, jelikož to žáky nepodněcuje k focení a zveřejňování nějakých fotek ze školy. Na druhou stranu žáci spolu i více komunikují a upevňují vztahy mezi sebou.*“

Kategorie – „Dělám to správně?“

Tato kategorie popisuje prevenci v rodinném prostředí. Jsou zde obsaženy tyto kódy: **Dej si pozor; Hodím očko; Důvěra; Volná ruka.**

Kód **Dej si pozor** nás informuje o tom, že si rodiče uvědomují, že se na internetu můžeme setkat s různými riziky. Vysvětlují dětem, že se na internetu musí chovat bezpečně, aby se těmto rizikům mohli vyhnout. **Respondentka A2** udává: „*Mluvím se synem otevřeně, informovala jsem ho o všech rizicích, které mohou na internetu nastat, hlavně o zveřejňování intimních fotografií.*“ **Respondent B2** tvrdí: „*Kyberšikana je v dnešní době velmi nebezpečná. Samozřejmě se snažím dětem vysvětlit, jak internet funguje.*“

Kód **Hodím očko** nese informaci o tom, že respondentka A2 i respondent B2 se nějakým způsobem zajímají o to, co jejich děti na internetu dělají. Respondentka A2 spíše spoléhá na důvěru se synem, jelikož má takový přehled, jaký ji syn dovolí. **Respondentka A2** uvádí následující: „*Žádný přehled o aktivitách svého syna na internetu nemám, protože jsem ho, myslím si, že poučila dostatečně, a důvěřuji mu. Občas mu řeknu, ať mi sám*

ukáže, co používá, jak hraje, jak s ostatními komunikuje. Všechno kontroloji po domluvě se synem“ **Respondent B2** je v tomto ohledu důslednější, jelikož má větší přehled o činnostech svých dětí na internetu. Uvádí: „*Já jsem si dřív založil facebook, ale to jen kvůli tomu, že ho děti měly. Snažím se jim občas, byť se jim to nelíbí, podívat do telefonu. Zvažoval jsem, že jim pořídím rodičovský zámek, nebo to rodinné sdílení, že budu mít přehled, o čem si povídají, co řeší a jaké mají pohyby.*“

Kód **Důvěra** nás informuje o tom, že respondentka A2 i respondent B2 důvěřují svým dětem ohledně aktivit, které na internetu provozují. **Respondentka A2** udává: „*Svému synovi důvěřuji. Nemám ve zvyku chodit mu za jeho zády do počítače, do zpráv a tak dále.*“ **Respondent B2** uvádí: „*Samozřejmě máme mezi sebou nějakou důvěru, tak jim věřím, že prostě ví, co dělají s tím, že jsou trochu obeznámeni.*“ Zde důležité zmínit, že respondent B2 svým dětem důvěřuje, ale občas se do telefonu svých dětí podívá a zkontroluje, co na internetu jeho děti dělají.

Kód **Volná ruka** nese informaci o tom, že respondentka A2 i respondent B2 nechává dětem na internetu volný prostor. Děti respondentů nemají nastavená žádná pravidla používání internetu ani časovou omezenost a mají přístup ke všem sociálním sítím. **Respondentka A2** udává: „*Pravidla užívání internetu nastavená nemáme. Syn může trávit čas na internetu neomezeně a má přístup ke všem sociálním sítím.*“ **Respondent B2** udává: „*Jako úplně nastavená pravidla užívání internetu nemáme, protože říkám, že máme nějakou dohodu. V tomto jim trochu nechávám volnější prostředí...*“

Kategorie – „Spolupráce v praxi“

Tato kategorie popisuje, jak probíhá v praxi spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Jsou zde obsaženy tyto kódy: **Třídní je kámoš; Škola jako opora; Dostatečná komunikace; Vím, co se děje ve škole; Škola si poradila dobře; Prospěch; Vzájemná domluva.**

Kód **Třídní je kámoš** vypovídá o dobrém vztahu mezi třídním učitelem a dětmi respondentů. Mohou se na něj obrátit v případě, že nastane nějaký problém, a komunikace s nimi je velmi dobrá. **Respondentka A2** uvádí: „*Náš třídní učitel je velice ochotný.*“ **Respondent B2** uvádí: „*V kontaktu s třídní učitelkou jsem docela často, protože má můj syn individuální výuku, tak jsem s učitelkou často v kontaktu kvůli té výuce, když se cokoliv děje, tak si napíšeme...*“

Kód **Škola jako opora** nám dává informaci o tom, že jsou si rodiče vědomi, že se mohou v případě problému obrátit na školu, jelikož má kompetentní pracovníky. **Respondent B2** uvádí: „Vím, že funguje za poslední roky na školách nějaký speciální pedagog, nebo psycholog, já nevím, jak se ty jejich funkce nazývají, za kterým to dítě může kdykoliv jít, může se svěřit s problémem, ať je to v oblasti šikany, nebo kyberšikany. S jakýmkoliv problémem děti ví, že se mohou na tyto lidi obrátit.“

Kód **Dostatečná komunikace** nám říká, že je **Respondentka A2** dostatečně informována o aktivitách, které se ve škole realizují, avšak ve výpovědi si protirečí, jelikož z celého rozhovoru vyplynulo, že znalost o prevenci, která se realizuje ve škole, je nedostatečná. **Respondentka A2** vypovídá: „Jako rodiče jsme informováni dostatečně. Třídní učitel nás s problematikou kyberšikany seznámil, řekl nám o rizicích, se kterými se na internetu můžeme setkat, zmínil, jak bychom se měli zachovat, když takový problém nastane.“ Nicméně na začátku rozhovoru **respondentka A2** uvádí následující: „Abych pravdu řekla, když jsem se dozvěděla, že budeme vést rozhovor na téma kyberšikana, musela jsem se podívat na internet, co to vůbec kyberšikana znamená.“

Kód **Vím, co se děje ve škole** nám dává informaci, že respondenti mají přehled o aktivitách, které se ve škole realizují. **Respondentka A2** uvádí: „Na bakalářích jsou informace o aktivitách, přednáškách, které se budou realizovat. Myslím, že proběhla přednáška na téma kyberšikana...“

Kód **Škola si poradila dobře** vypovídá o tom, že když se rodiče setkali s nějakým problémem, škola byla nápomocná a snažila se problém vyřešit. **Respondentka A2** uvádí: „Řešila jsem ve škole šikanu. Syn byl šikanován, ale ne kyberšikanou. Obrátila jsem se na třídního učitele a třídní učitelku dotyčného, který ho šikanoval, a po domluvě, po různé domluvě se šikana ukončila a všechno dopadlo dobře a syn už šikanován nebyl.“

Kód **Prospěch** znamená, že se rodiče zajímají o školu pouze v případě, kdy má jejich dítě špatný prospěch, nikoliv o preventivní aktivity, které se ve škole realizují. **Respondent A1** uvádí: „Když jsou dobré známky, tak to neřeší, když vidí špatnou známku, nebo poznámku, přijdou to řešit.“ **Respondentka B1** tvrdí: „U nás se rodiče přijdou pouze podívat na učitele, pak už moc nechodí a poté už další jsou, že rodiče obchází pouze v předmětech, ve kterých mají děti špatné známky.“

Kód **Vzájemná domluva** udává, že respondent A1 i respondentka B2 nastavili po domluvě s rodiči určitá pravidla, které obě strany dodržují. **Respondent A1** uvádí: „Kdyby jeden

rodič řekl ne, tak už to asi spadne a nemůže fungovat, ale zatím, co jsem jako třídní učitel měl dvě třídy, tak vždycky všichni rodiče souhlasili po celou dobu druhého stupně školní docházky.“ **Respondentka B1** uvádí: „Naštěstí žádné negativní ohlasy od rodičů nebyly.“

Kategorie – „Proč to nejde“

Tato kategorie je pro náš výzkum klíčová, jelikož jsou v ní obsaženy aspekty, které ztěžují spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Jsou zde obsaženy tyto kódy: **Přenesení zodpovědnosti; Špatná komunikace; Nevzdělanost rodičů; Nespokojenost s vedením; Chyba na straně školy; Svázané ruce; Málo možností pro vzdělávání.**

Kód **Přenesení zodpovědnosti** nese informaci, že si respondent B2 myslí, že je prevence na základní nedostatečná, proto musí preventivně působit hlavně rodiče. **Respondent B2** uvádí: „Nicméně jsem zaznamenal, že děti ve škole mají nějaké přednášky, ohledně kyberšikany, jsou tam nějakí pedagogové, kteří jsou na to školení a na základě toho jim dávají takovou tu osvětu. Nicméně si pořád myslím, že je to velmi podceňováno a je to na rodičích, aby ty děti trochu hlídali a aby nějakým způsobem zamezili vůbec používat ty sociální sítě, protože je to velmi nebezpečné.“

Kód **Špatná komunikace** nás informuje o tom, že možnou překážkou v prevenci je neadekvátní oboustranná komunikace. Respondent není dostatečně informován o preventivních aktivitách, které se ve škole realizují. Respondentka A2 nemá žádnou zpětnou vazbu od rodičů. Když škola s rodiči řeší určitý problém, je velmi obtížné se s rodiči domluvit na řešení. **Respondent B2** uvádí: *Nevím o žádných preventivních programech, které škola realizovala. Vím pouze o přednášce ohledně kyberšikany.*“ **Respondentka B1** uvádí: „Nikdy se nám nestalo, že by nás rodiče za něco pochválili, nebo nám dali zpětnou vazbu. Rodičům řekneme, že jejich dítě udělalo to, a to a oni se ho zastávají a hází vinu na školu.“ Avšak tento aspekt je individuální. Respondent A1 a respondentka B1 komunikaci mezi školou a rodinou považují za efektivní. **Respondent A1** uvádí: *Informování o situaci v rodině záleží vyloženě na vůli zákonných zástupců, jestli chtějí nebo nechtějí, nemusí nám sdělovat nic, mají na to právo. Většina rodičů má zájem a chodí spolupracovat.*“ **Respondentka A2** uvádí: „Jako rodiče jsme informování dostatečně a kdyžtak nám to dopíše do emailu, kde je to automaticky i v té škole online.“ Zde je důležité zmínit, že i přesto, že respondentka A2 považuje komunikaci za dostatečnou, neví o preventivních aktivitách, které se ve škole realizují, pouze o nějaké přednášce. Tady se jedná spíše o nezájem respondentky, jelikož informace o preventivních

aktivitách jsou dostupné v elektronické knížce, ale respondentka o tyto aktivity zřejmě neprojevuje zájem.

Kód **Nevzdělanost rodičů** nese informaci o tom, že důležitým aspektem, proč prevence není dostačující, je nevdělanost rodičů v této problematice. Rodiče, kteří nejsou v tomto oboru vzdělaní, nemohou preventivně působit na své děti. **Respondent A1** uvádí: „*Kdo cítí, že je to problém, tak si myslím, že preventivně působí, ale je někdo, kdo by třeba chtěl, ale neví jak, tak to nechá být...*“ **Respondentka B1** uvádí: „*Většina rodičů ani neví, co kyberšikana vůbec je.*“ **Respondent B2** uvádí: „*Spousta rodičů v tom starším věku vůbec nemají pojem o kyberšikaně, protože ta generace počítače nezná, ty sociální sítě taky až tak nevyhledává, takže záleží samozřejmě na věku dítěte a věku rodičů, nebo jak jsou gramotní, co se týká informačních technologií.*“ Výpovědi potvrzuje respondentka A2, která uvedla, jak už jsme zmínili výše, že neví, co pojem kyberšikana znamená.

Kód **Nespokojenost s vedením** udává informaci, že respondentka B1 není spokojená s její náplní práce, jelikož její kompetence přebírá ředitel základní školy. Respondentka má na starost pouze preventivní aktivity, intervenci má na starost ředitel školy. **Respondentka B1** uvádí: „*Metodik prevence má nějakou náplň práce, s kterou jsem to šla studovat, bohužel náš ředitel vše řeší sám. Ředitel to řeší tak, že si zavolá aktéry po jednom, provede zápis a poté se dají postihy. Mně osobně tam chybí vysvětlení a říct jim, proč ne a jak jinak se to dá udělat. Takhle bych to udělala já, ale bohužel u nás to na takové bázi nefunguje.*“

Kód **Chyba na straně školy** nese informaci, že je velmi složité, přesvědčit rodiče o tom, že se jejich dítě nezachovalo správně. **Respondent A1** uvádí: „*Jsou rodiče, co jsou jako psi obraněři a brání to své dítě, jsou proti škole, intrikují to své dítě a pomlouvají, vymýšlí si a tlačí přes zřizovatele na vedení školy.*“ **Respondentka B1** uvádí: „*Místo toho, aby rodiče děti potrestali, tak přišli a řekli, že my jsme se k nim zachovali špatně a špatně jsme to vyšetřovali.*“

Kód **Svázané ruce** nás informuje o tom, že škola nemá možnosti pro odhalení kyberšikany ani řešení krizových situací a jsou rodiče, kteří toho využívají. **Respondent A1** uvádí: „*Škola obecně nemá páky na řešení krizových situací. Prevence je hezká, ale když jde do tuhého, tak máme vlastně velmi omezené možnosti.*“ **Respondentka B1** udává: „*Vlastně možnost odhalit kyberšikanu jen v případě, že za námi přijdou sami žáci, nebo rodiče.*“

Kód **Malé možnosti pro další vzdělávání** nás informuje o tom, že metodici prevence mají možnosti pro vzdělávání v této problematice, bohužel tyto možnosti jsou velmi malé

a neefektivní. **Respondent A1** uvádí: „Denně nám chodí spousty nabídek, narovinu většina z nich nemá žádnou kvalitu, takže možnosti jsou, ale vyznat se v té džungli je velmi těžké.“ **Respondentka B1** uvádí: „Posílají nám nabídky jako metodikům prevence, a to jen velmi málo.“

Kategorie – „Nová cesta“

Tato kategorie popisuje možnosti, díky kterým by se spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany mohla zlepšit. Jsou zde obsaženy tyto kódy: **Jeden tým; Nejsou v tom jen děti; Vyslyšení přání rodičů; Větší práva.**

Kód **Jeden tým** nás informuje o tom, že efektivní prevence kyberšikany může probíhat pouze ve spolupráci rodiny se školou. Pokud bude prevence probíhat pouze ve školním, nebo rodinném prostředí, nebude tolik účinná. Rodiče a škola by měli být za jedno, a ne stát jeden proti druhému. V tomto bodu se shodli všichni naši respondenti. **Respondent A1** uvádí: „Pokud tady budou tlaky zákonných zástupců, kteří nemají tu odbornost a budou rozporovat rozhodnutí školy, tak se to nikam nedostane.“ **Respondentka B1** uvádí: „Já bych ráda realizovala preventivní program děti i rodiče dohromady. Mně tak chybí vazba rodina, dítě, škola...“ **Respondentka A2** uvádí: „Myslím si, že je v prevenci důležitá rodina i škola. Když to budou obě strany, tak to může fungovat. Kdyby byla prevence pouze z jedné strany, tak to nemůže fungovat správně.“ **Respondent B2** uvádí: „Tak úplně ideální prevence by byla, kdyby ji zprostředkovávala rodina i škola zároveň, aby byla masáž z jedné i druhé strany. Vychovávají rodiče, ale i učitel, tak za mě by to mělo být ruku v ruce a měla by spolupracovat jak škola, vytvářet ty preventivní programy a snažit se do těch dětí nahustit, co se děje, tak potažmo to ještě slyšet doma.“

Kód **Nejsou v tom jen děti** nese informaci o tom, že je nezbytné informovat i rodiče o rizicích, které internet přináší, jelikož spousta rodičů nemá se sociálními sítěmi zkušenost a ani neví, jak některé sociální sítě fungují, na co mohou jejich děti na internetu narazit. Pokud rodiče nebudou v tomto oboru vzdělání, nemohou preventivně působit na své děti. **Respondentka B1** uvádí: „Bylo by super, kdyby rodiče byli tomto oboru vzdělání.“ **Respondent B2** uvádí: „Myslím si, že by škola měla obeznámit nejen děti, ale i rodiče, aby věděli, o co se jedná, co by mohlo nastat za problém. Třeba jednou za měsíc by měli mít přednášku, něco zajímavého, ne pouze teorii.“

Kód **Vyslyšení přání rodičů** nese informaci o tom, že by rodiče uvítali větší informovanost ze strany školy a také by škola mohla brát ohledy a vyslyšet přání rodičů

ohledně prevence. **Respondent B2** uvádí: „Škola by měla více informovat o tom, co se ve škole děje, jaké jsou přednášky, aktivity, které se budou realizovat a také by nebylo špatné, se zeptat rodičů, co by více uvítali pro své děti.“

Kód **Větší práva** nás informuje o tom, že škola má malé možnosti pro odhalení a řešení kyberšikany. Někteří rodiče si to uvědomují a využívají toho ve svůj prospěch. Rodiče by si měli uvědomit, že pokud budou při řešení problému napadat školu, tak ničeho nedocílí. Při řešení problému by měli spolupracovat a najít společné řešení, aby se podobné chování už neopakovalo. **Respondent A1** uvádí: „Škola by uvítala větší pravomoci. Rodič ví, že škola nemá páky, a využívají toho a zneužívají toho.“

6 INTERPRETACE DAT

Na základě uskutečněných rozhovorů s našimi respondenty jsme si zodpověděli výzkumné otázky, které jsme si nastavili na začátku výzkumného šetření. Hlavním cílem našeho výzkumu bylo odhalit obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Dílčími výzkumnými cíli bylo popsat školní prevenci v oblasti kyberšikany, popsat rodinnou prevenci v oblasti kyberšikany a posledním cílem bylo odhalit problémy, se kterými se setkává škola a rodina v prevenci kyberšikany.

Na základě uvedených výzkumných cílů byly uvedeny následující výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaký je obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jakým způsobem probíhá školní prevence v oblasti kyberšikany?
- Jakým způsobem probíhá rodinná prevence v oblasti kyberšikany?
- S jakými problémy se setkává škola a rodina při prevenci kyberšikany?

Jaký je obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany?

Škola komunikuje s rodiči převážně přes elektronickou žákovskou knížku. Realizují se třídní schůzky, ale z rozhovorů s metodiky prevence jsme došli k závěru, že nejsou moc operativní. Jsou rodiče, kteří na třídní schůzky docházejí za jakékoliv situace a zajímají se o své dítě, ale ve většině případů dochází pouze v momentě, kdy se dítěti zhorší prospěch. Respondenti A1 i B1 se shodli v tom, že rodiče chodí na třídní schůzky spíše kvůli známám než kvůli chování svých dětí. Na základě uskutečněných rozhovorů můžeme říci, že o preventivní aktivity, které škola realizuje, nemají rodiče zájem. Škola rodiče o aktivitách informuje přes elektronickou žákovskou knížku, takže by rodiče o aktivitách měli vědět. Bohužel škola nemá od rodičů žádnou zpětnou vazbu. Přesto, že by měly informace o preventivních aktivitách obsažené v elektronické knížce, respondent B2 v rozhovoru zmínil, že nemá přehled o aktivitách, které se ve škole realizují, či realizovaly. Je o otázkou, zda je to způsobeno nedostatečnou informovaností ze strany školy, nebo se rodič spíše soustředí na známky, které se v elektronické knížce objeví a aktivitám, už nevěnuje takovou pozornost. Z výpovědí rodičů lze vyčíst, že se školou komunikují spíše ohledně známek, nikoli ohledně zájmu o jakoukoliv prevenci. Přesto respondentka A2 i respondent B2 sdělili, že mají dobrý vztah s třídním učitelem svých dětí a mohou se na

něj kdykoliv obrátit. Respondent B2 v rámci rozhovoru sdělil, že jsou na škole pedagogové, za kterými v případě výskytu kyberšikany mohou přijít. V této souvislosti je vhodné zmínit průzkum z roku 2020, ze kterého vyplývá, že přibližně třetina dětí uvádí, že by v případě kyberšikany nekontaktovali školu ani rodiče (zapojevsechny.cz, 2020). Oběti svou negativní zkušenost zpravidla nikomu nesvěřují. Není to z důvodu nedůvěry, ale v důsledku toho, že oběť se potýká s protichůdnými pocity studu, ponížení a viny. Mohou se také bát skutečnosti, že pokud se svěří, budou označeni za „práskače“ a útoky zesílí (Eckertová a Dočekal, 2013). Respondentka A2 nám sdělila, že spolupráci školy a rodiny považuje za dostatečnou, jelikož jsou na třídních schůzkách informováni třídním učitelem o rizicích, se kterými se mohou jejich děti setkat. Na třídních schůzkách zmiňuje rizikové chování, co se v současné době děje, a je velice ochotný. Je zde ale důležité zmínit, že přesto, že respondentka A2 považuje spolupráci za dostatečnou, tak se nám na začátku rozhovoru přiznala, že neví, co kyberšikana znamená.

Jakým způsobem probíhá školní prevence v oblasti kyberšikany?

Obě školy realizují v průběhu roku preventivní programy. Na prevenci kyberšikany se podílí školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, výchovnou poradkyní a školním psychologem. Oba metodici prevence uvedli, že určitou roli v prevenci kyberšikany zastává třídní učitel ve svých třídnických hodinách, kde se snaží s žáky realizovat aktivity zaměřené na prevenci. Respondentka B1 ale uvádí, že v třídních hodinách preventivně působí velmi málo. Respondentka B1 v rozhovorech také uvedla, že je nespokojená s vedením školy. Kompetence metodika prevence přebírá ředitel školy, a to hlavně v intervenci rizikového chování. O intervenci rizikového chování má respondentka B1 jinou představu. Při řešení problému respondentce B1 chybí komunikace mezi školou a žáky. Ředitel postupně zavolá žáky do ředitelny, provede zápis a udělí postihy. Respondentka B2 by uvítala vysvětlení, proč se tak žáci chovali a návrh, jak by se to dalo vyřešit jinak. Také respondentka B2 v této souvislosti zmínila, že provedla zápisy z třídnických hodin, které by v prevenci kyberšikany mohly využít ostatní třídy, bohužel ředitel nesouhlasil. Z této výpovědi vyplývá, že na škole X neprobíhá ideální prevence. Jako formu prevence obě základní školy zvolily zákaz používání mobilních telefonů. Základní škola X zvolila jako formu prevence zákaz používání mobilního telefonu v průběhu školní docházky. Dříve žáci mohli používat mobil o přestávkách, od pololetí školního roku žáci nemohou mít telefon u sebe vůbec. Tato změna nastala z důvodu, že základní škola řešila případ s natáčením spolužáka ve škole s následným vystavením videa

na sociální síť. Základní škola Y nemá pravidlo používání mobilních telefonů během školní docházky systematicky vyřešeno. Respondent A1 se osobně domluvil se zákonnými zástupci na tom, že budou mít žáci po celou dobu školní docházky vypnutý telefon ve skřínce v šatně. Rodiče s tímto řešením neměli problém. Respondent A1 zmíněné pravidlo aplikuje už několikrát a má perfektní zpětnou vazbu. I přesto jeho kolegové na takové řešení nepřistupují. Pravidlo zákazu používání mobilní telefonů během školní docházky vnímáme jako dobré řešení. Žáci nemohou fotit, nebo nahrávat ve škole své spolužáky a fotky či videa zveřejňovat na internetu. Taky spolu více komunikují a upevňují vztahy mezi vrstevníky. V roce 2020 Jana Proboštová realizovala výzkum, ze kterého vyplývá, že je kyberšikana nejčastější problém, kteří metodici prevence během posledních dvou let na škole řešili.

Jak probíhá rodinná prevence v oblasti kyberšikany?

Rodinná prevence se u obou rodičů velmi liší. Respondentka A2 prevenci kyberšikany nepřisuzuje velký význam, jelikož uvedla, že se to jejich dětí netýká. Nikdy takový problém neřešila, takže prevenci nepovažuje za důležitou. Spoléhá na důvěru, kterou ve svém dítěti má. V rozhovoru nám sdělila, že otevřeně komunikuje o rizicích, se kterými se její dítě může setkat. Také uvedla, že si myslí, že své dítě informovala o kyberšikaně dostatečně. Zmíněné tvrzení by se dalo snadno vyvrátit, jelikož nám respondentka A2 na začátku rozhovoru sdělila, že musela na internetu vyhledat, co kyberšikana znamená. Tudíž je nemožné, dávat tvrzení, že své dítě dostatečně informovala v této problematice velkou váhu. O rizicích, které se na internetu mohou vyskytnout, nemá až takový přehled. Respondentka A2 uvedla, že její syn může používat internet nepřetržitě. Také v rozhovoru zmínila, že se občas zeptá, co na internetu její syn dělá. Z výpovědi respondentky A2 lze říci, že si neuvědomuje závažnost této problematiky, tudíž se prevenci věnuje velmi málo. Respondent B2 vnímá kyberšikanu jako velmi závažný problém a sdělil, že spousta lidí tuto problematiku podceňuje. Z rozhovoru jsme zjistili, že respondent není zastánce sociálních sítí. Respondent B2 mluví s dětmi otevřeně a snaží se dětem vysvětlit, jak virtuální svět funguje. Také vysvětluje svým dětem, že mohou internet používat jako zdroj informací než trávit hodiny denně na sociálních sítích. U respondenta B2 spatřujeme velkou výhodu v tom, že má v rodině odborníka na kyberšikanu, který dává jeho dětem osvětu ohledně této problematiky. Respondent B2 nemá s dětmi nastavená pravidla užívání internetu. Přesto se občas podívá dětem do telefonu, aby měl přehled o jejich aktivitách. Respondent B2 také v rozhovoru uvedl, že uvažuje nad rodinným sdílením, nebo

rodičovským zámekem. V roce 2020 Monika Vostrčilová ve své bakalářské práci na téma Kyberšikana z pohledu rodičů uvedla, že 78 % z 126 dotazovaných respondentů kontroluje činnost jejich dětí na internetu a 31 % z nich uvedlo i opatření, které ke kontrole využívá.

S jakými problémy se setkává škola a rodina při prevenci kyberšikany?

V této dílčí otázce si zodpovíme důvody, proč spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany nefunguje tak, jak by měla. Z uskutečněných rozhovorů s metodiky prevence jsme zjistili, že za hlavní problém můžeme považovat špatnou komunikaci s rodiči. Jak už jsme zmínili výše, rodiče nemají zájem o preventivní aktivity, které škola realizuje. Pokud nastane nějaký výchovný problém, je velmi těžké se s rodiči domluvit na postihu, jelikož většina rodičů nedokáže připustit, že by mohla být chyba na straně jejich dítěte. Z rozhovoru s respondentem B2 jsme zjistili skutečnost, že jako rodič není informován o preventivních aktivitách, které se na základní škole realizují. Tvrdí, že pouze výjimečně přijde nějaká informace na bakaláře. Dalším zásadním problémem je fakt, že škola má velmi svázané ruce jak při odhalení, tak i řešení kyberšikany. Mobilní telefony jsou ve vlastnictví dětí, tudíž je téměř nemožné kyberšikanu odhalit. Učitelé se o kyberšikaně dozvídají pouze z výpovědi svědků, obětí nebo rodičů. Respondent A1 nám v rámci rozhovoru sdělil, že obecně škola velmi omezené možnosti na řešení krizových situací, což si rodiče uvědomují a využívají toho. Respondentka B1 nám taktéž sdělila, že místo toho, aby si rodiče přiznali, že jejich dítě udělalo chybu, tvrdí, že škola špatně případ vyšetřovala. Respondentka také sdělila, že má několik špatných zkušeností při řešení problémů s rodiči žáků. Respondent A1 v rozhovoru uvedl, že pokud bude nátlak zákonných zástupců, kteří budou rozporovat rozhodnutí školy, žádný problém se nevyřeší a intervence rizikového chování bude velmi komplikovaná. V prevenci kyberšikany by měla být škola a rodina jeden tým. Respondent A1 i respondentka B1 nám sdělili, že mají velmi malé možnosti pro další vzdělávání v oblasti kyberšikany. Respondentka B1 uvádí, že posílají nabídky pouze metodikům prevence. Respondent A1 uvádí, že nabídky pro další vzdělávání dostávají, ale jsou nekvalitní. Tento fakt utvrzuje i Kateřina Pávková ve své bakalářské práci na téma Prevence a řešení kyberšikany učitele na základní škole v Plzeňském kraji, kde uvádí, že semináře o kyberšikaně jsou na špatné úrovni, jelikož se zde řeší jiné věci a o šikaně a kyberšikaně se zmíní pouze na konci. Zásadním problémem, který z uskutečněných rozhovorů vyplynul, je nevzdělanost rodičů v této problematice. Starší generace nemá až takový přehled o sociálních sítích a celkově o používání komunikačních a informačních technologií. Oba metodici prevence v rozhovorech uvedli,

že si myslí, že by rodiče i chtěli preventivně působit, bohužel neví jak, jelikož o této problematice nemají přehled. Respondentka B1 i respondent B2 v rozhovorech sdělili, že by uvítali přednášku o kyberšikaně nejen pro děti, ale i pro rodiče. Respondentka B1 uvádí, že jí chybí vazba rodiče, dítě, škola. Uvítala by akci, kde budou všichni dohromady. Respondentka také zmínila, že má v řešení přednášku o kyberbezpečnosti, ale není si jistá, kolik rodičů by se zúčastnilo. Irena Grosmanová ve své závěrečné práci na téma Kyberšikana a její eliminace uvádí, že právě informovanost je základem účinné prevence, a to jak dětí, tak i rodičů, učitelů a všech, kdo přichází s kyberprostorem do styku. Informovanost můžeme zajistit formou besed, přednášek a různých praktických cvičení. Respondent B2 v uskutečněném rozhovoru zmínil, že by bylo vhodné, kdyby škola vyslyšela přání rodičů. V průběhu školního roku by se měli učitelé na třídních schůzkách zeptat rodičů, zda nemají nějaký návrh ohledně prevence, který by škola mohla zrealizovat.

ZÁVĚR

Cílem teoretické části naší bakalářské práce bylo definovat pojem kyberšikana a další pojmy, které s kyberšikanou souvisí. Zmínili jsme zde její znaky, formy, účastníky, legislativní rámec a také média, jejichž prostřednictvím se kyberšikana může projevit. V teoretické části jsme se také věnovali školní a rodinné prevenci.

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce bylo odkrýt obsah spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Dílčím cílem výzkumu bylo popsat školní prevenci v oblasti kyberšikany. Díky tomuto nastavenému cíli jsme zjistili, jakým způsobem probíhá školní prevence kyberšikany, jaké má škola nastavená pravidla pro používání mobilních telefonů v průběhu školní docházky a jaké má škola možnosti pro řešení a nápravu kyberšikany. Druhým dílčím cílem bylo popsat rodinnou prevenci v oblasti kyberšikany. Pomocí zmíněného cíle jsme zjistili, jakým způsobem probíhá rodinná prevence kyberšikany, jaký je názor rodičů na tuto problematiku a jakým způsobem rodiče kontrolují činnost svých dětí na internetu. Posledním dílčím cílem bylo odhalit problémy, se kterými se škola a rodina setkává při prevenci kyberšikany. Prostřednictvím tohoto cíle jsme odkryli úskalí, které ztěžují spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Všechny informace jsme získaly prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru se školními metodiky prevence a rodiči žáků základní školy.

Z uskutečněných rozhovorů jsme došli k závěru, že na školách, kde naši respondenti působí a kterou navštěvují děti našich respondentů, nedochází k optimální spolupráci. Zásadním problémem je špatná komunikace mezi školou a rodinou. Škola má povinnost preventivně působit v průběhu celé školní docházky. Škola realizuje preventivní programy, uspořádává přednášky o rizikovém chování a snaží se informovat rodiče o této problematice prostřednictvím elektronické žákovské knížky a třídních schůzek. Pro odhalení kyberšikany má škola velmi omezené možnosti, jelikož mobilní telefony jsou ve vlastnictví dětí. Z tohoto důvodu je škola odkázána na spolupráci rodičů při řešení kyberšikany a odhalit kyberšikana může jen za pomoci výpovědi svědků. Prevence v rodinném prostředí závisí pouze na vůli rodičů. Pokud se rodiče prevenci věnovat nechtějí, nemusí. Můžeme říci, že spolupráce školy a rodiny závisí převážně na vůli rodičů. Jsou rodiče, kteří si uvědomují rizika spojená s užíváním sociálních sítí, a berou na vědomí, že se tato problematika může týkat i jejich dětí. Ale jsou také rodiče, kteří se o tuto problematiku nezajímají, jelikož si myslí, že se to jejich dětí netýká. Je velmi těžké rodiče přesvědčit o tom, že je kyberšikana reálné riziko a může mít katastrofální dopady.

Velmi důležitou roli v prevenci kyberšikany zastává informovanost o této problematice. Přednášky by neměli být pouze pro žáky, ale i pro rodiče, aby měli možnost preventivně působit. Na tento výzkum by bylo vhodné navázat kvantitativním výzkumem, abychom docílili komplexnějšího pohledu na tuto problematiku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

1. BENDL, Stanislav, Jaroslava HANUŠOVÁ a Marie LINKOVÁ, 2016. *Žák s problémovým chováním: cesta institucionální pomoci*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton. ISBN 978-80-7387-703-3.
2. CIKLOVÁ, Kateřina, 2016. *Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu: rádce školního metodika prevence*. 2. vydání. [Ostrava]: EconomPress. ISBN 978-80-905065-9-6.
3. ČERNÁ, Alena, 2013. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
4. ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL, 2013. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3804-5.
5. HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
6. HOLLÁ, Katarína, 2010. *Elektronické šikanovanie: nová forma agresie*. Bratislava: Iris, 92 s. ISBN 9788089256587.
7. HOLLÁ, Katarína, 2013. *Kyberšikana*. Bratislava: IRIS, 111 s., [11] s. příl. ISBN 9788081530111.
8. HOLLÁ, Katarína, 2016. *Sexting a kyberšikana*. Bratislava: Iris, 165 s. ISBN 9788081530616.
9. HULANOVÁ, Lenka, 2012. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-545-9.
10. HURYCHOVÁ, Eva a Blanka PTÁČKOVÁ, 2022. *Sociální práce ve školství*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-3313-0.
11. KNOTOVÁ, Dana, 2014. *Školní poradenství*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2.
12. KOLOUCH, Jan, 2016. *CyberCrime*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o. CZ.NIC. ISBN 978-80-88168-15-7.

13. KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ, 2016. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing,. ISBN 978-80-247-5595-3.
14. MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5309-6.
15. PROCHÁZKA, Roman, 2014. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4451-3.
16. ROGERS, Vanessa, 2011. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál.. ISBN 978-80-7367-984-2.
17. ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-7527-6.
18. ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál.. ISBN 978-80-262-0644-6.
19. TYŠER, Jiří, 2006. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Most: Hněvín. ISBN 80-86654-17-6.
20. VAŠUTOVÁ, Maria, 2010. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě.. ISBN 978-80-7368-858-5.

Elektronické zdroje:

21. ČŠI - *S kyberšikanou má zkušenost 29,9 % českých základních škol*, 2019. E-bezpečí [online]. Praha. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/pohledem-vedy/1718-csi-s-kybersikanou-ma-zkusenost-29-9-ceskych-zakladnich-skol?fbclid=IwAR1fYzArrekadxO35R75CGPKII9Uo62kN-2als8SgQXriAHD4fJlehkRDNM>
22. GROSMANOVÁ, Irena, 2019. *Kyberšikana a její eliminace: Kvalifikační studium pro ředitele škol a školských zařízení* [online]. Pardubice. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.skolaroztoky.cz/wp-content/uploads/2022/04/Kybersikana_a_jeji_eliminance_NIDV.pdf. Závěrečná práce. Základní škola a mateřská škola Roztoky u Jelimnice.
23. *Internet, počítačové hry, mobilní telefony, to všechno zaplavuje svět dětí a teenagerů a otevírá jim to nové široké možnosti: učit se, bavit se a komunikovat se*

- světem*. [Bezpecne-online.ncbi.cz](https://bezpecne-online.ncbi.cz) [online]. Praha [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://bezpecne-online.ncbi.cz/pro-rodice-a-ucitele?start=14>
24. KOMŮRKOVÁ, Magdaléna, 2020. *Kyberšikana bují ve školách. Přibylo dětí, které někdo obtěžoval na síti* [online]. 24. února 2020 [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kybersikana-buji-ve-skolach-pribylo-deti-kttere-nekdo-obtezoval-na-siti.A200223_152146_ln_domov_vlh
25. KOPECKÝ, Kamil, Kamil SZOTKOWSKI a René. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže: Kyberšikana a další formy kybernetické agrese*. [Msmt.cz](https://www.msmt.cz) [online]. Olomouc [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>
26. *Kyberšikana*, 2018. [Internetembezpecne.cz](https://www.internetembezpecne.cz) [online]. Praha. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/kybersikana/?fbclid=IwAR2aB2IOKNrK_ceRFLNsHscBTjIhZASbJV_VUUroL6BV73UgnC4osF8gEHd8
27. *Kyberšikanu u žáků nikdy nepodceňujte. Přinášíme rady k prevenci*, 2020. [Zapojmevsechny.cz](https://zapojmevsechny.cz) [online]. Praha. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/detail/kybersikanu-u-zaku-nikdy-nepodcenujte-prinasime-rady-k-prevenci>
28. *Naplň práce sociálního pedagoga v základní škole: Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice* [online]. 2020 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <http://asocped.cz/folders-1305/>
29. PÁVKOVÁ, Kateřina, 2019. *Prevence a řešení kyberšikany učitele na základní škole v Plzeňském kraji* [online]. Praha. Dostupné také z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/109306/130265045.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Eva Marádová, CSc.
30. PROBOŠTOVÁ, Jana, 2020. *Školní metodici prevence na ZŠ a SŠ a téma "Bezpečnost v kyberprostoru."* [Jsns.cz](https://jsns.cz) [online]. Praha. [cit. 2023-04-23]. Dostupné

z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni_vzdelavani/vyzkumy/metodici_prevence_final.pdf

31. *V Česku stále kralují Facebook a YouTube, čtvrtý je Pinterest*, 2022. Mediaguru.cz [online]. Praha, [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/06/v-cesku-stale-kraluji-facebook-a-youtube-ctvrty-je-pinterest/>
32. VOSTRČILOVÁ, Monika, 2020. *Problematika kyberšikany z pohledu rodičů* [online]. Hradec Králové. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/xf63mx/STAG92692.pdf>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

IT	informační technologie
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČ	Policie České republiky
R	respondent
RŠ	ředitel školy
ŠMP	školní metodik prevence
T	tazatel
TU	třídní učitel

SEZNAM OBRÁZKŮ

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Kategorie a kódy.....	33
---------------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P 1: Rozhovor s respondentem A1

Příloha P 2: Rozhovor s respondentkou B1

Příloha P 3: Rozhovor s respondentkou A2

Příloha P 4: Rozhovor s respondentem B2

PŘÍLOHA P 1: ROZHOVOR S RESPONDENTEM A1

T: Dobrý den, hned na začátek bych vám chtěla poděkovat za to, že jste byl ochotný se mnou realizovat rozhovor pro naši bakalářskou práci na téma Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jak dlouho pracujete jako metodik prevence?

R: Jako metodik prevence pracuji asi 5 let.

T: Jaká je vaše náplň práce?

R: Hlavní náplň práce je sestavit plán přednášek primární prevence vlastně pro celou školu u nás první, druhý stupeň tak, aby každá třída první i druhé pololetí měla nějaký vyvážený plán přednášek prevence, které by se měly týkat obecně všech rizikových součástí.

T: Kdo se podílí na prevenci kyberšikany ve školním prostředí?

R: Tak je to hlavně školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy a výchovnou poradkyní. Také každý třídní učitel hraje v prevenci určitou svou roli ve svých třídnických hodinách.

T: Jaké dokumenty ovlivňují prevenci kyberšikany?

R: V podstatě každá škola má zpracovaný svůj minimální preventivní program, to je toho taková bible na každý rok, ve které je v podstatě obsaženo asi všechno. Potom se zpracovává systém evidence preventivních aktivit, který se průběžně aktualizuje a potom se to vlastně vyhodnocuje na konci každého školního roku.

T: Jaké preventivní programy má škola vypracovány?

R: Teď si asi nevybavím všechny, ale měli jsme preventivní program zaměřený na šikanu, kyberšikanu, drogy a záškoláctví.

T: Jakým způsobem informujete rodiče o situaci ve škole?

R: Tak to je vlastně dané ve školním řádu. Rodiče informuje třídní učitel, který kontaktuje rodiče, buď telefonicky, nebo teď už vlastně každá škola má elektronické žákovské knížky. Takže systémem, které využívá škola. Potom jsou třídní schůzky, to není moc operativní.

T: Jakým způsobem jste informováni o situaci v rodině?

R: Informování o situaci ve rodině záleží vyložené na vůli zákonných zástupců, jestli chtějí nebo nechťejí. Nemusí nám sdělovat nic, mají na to právo.

T: Jak je to v praxi?

R: Chodí rodiče, kteří cítí že, chtějí tu spolupráci, někdy se samozřejmě dozvídáme nepřímo z dokumentů nějakých poraden, ale tam je vždycky jen omezená informace pro školy. Škola nemá přístup ke všemu, je to zase o vůli zákonného zástupce, jestli nám to chce sdělit, nebo ne. Dá se říct, že většina rodičů má na to zájem a chtějí spolupracovat.

T: Jaká je účast rodičů na třídních schůzkách?

R: Existují 3 skupiny rodičů. Ti, kteří chodí vždycky za každých situacích, ať prospívá dítě nebo ne. Rodiče nechodí, i když to potřebujeme nejvíc. A pak jsou takoví ti, co někdy přijdou a někdy ne, jsou nedůslední. Když jsou dobré známky, tak to neřeší, když vidí špatnou známku nebo poznámku, přijdou to řešit. Je to různé.

T: Jaký je zájem rodičů o aktivity, kterých se jejich děti účastní?

R: Na druhém stupni ZŠ minimální, na prvním stupni asi větší. Ten druhý stupeň, pokud bych mohl takhle říct, je minimální.

T: Jaké má škola možnosti odhalení kyberšikany?

R: Kyberšikanu nejde chytout za ruku, tady je problém trochu i v legislativě. Mobilní telefony je osobní vlastnictví dětí, na to se nesmí šáhnout, takže ty možnosti jsou minimální. Dozvídáme se to pouze z výpovědí svědků, účastníků, obětí nebo domněnek rodičů, takže vlastně z doslechu.

T: Jaké má škola možnosti nápravy kyberšikany?

R: Je velmi složitá, komplikovaná. Škola má opět velmi omezené možnosti, ale působí samozřejmě preventivně prostřednictvím přednášek a rozhovorů se žáky a v třídnických hodinách, jsou na to zaměřené nějaké aktivity, které si samozřejmě řídí třídní učitel. Metodik prevence tam má takovou poradní funkci a asi tímto způsobem.

T: Jakým způsobem se v praxi řeší kyberšikana?

R: To je přesně sepsané v minimálním preventivním plánu. Záleží na tom, kdo se tu informaci dozví první. Řeší to preventista, vedení školy. Třídní učitel by neměl by ten, nebo nesmí být ten, kdo vede to jednání. Měl byt být jen jako takový účastník, kvůli nějaké zaujatosti třeba. Výchovná poradkyně, školní metodik prevence.

T: Jaké mají vyučující možnosti pro další vzdělávání v oblasti kyberšikany?

R: Tak samozřejmě se nám roztrhl pytel s webináři, denně nám chodí spousty nabídek, což narovinu většina z nich nemá žádnou kvalitou, takže možnosti jsou, ale vyznat se v té džungli je velmi těžké.

T: Jaké má škola zavedena pravidla pro používání mobilních telefonů během školní docházky?

R: To je velmi zajímavá otázka, protože jsme to tady řešili nedávno. Takový ten klasický školní řád, kdy máte mít vypnuté telefony v tašce. Je to sice hezké na papíře, ale ty děti to vypnuté určitě nemají. Nežijeme v době tlačítkových mobilů. Černá obrazovka pro ty děti znamená, že to mají vypnuté. Mají to v kapse, ten učitel to těžko zpozoruje a velmi těžko se to postihuje, protože v podstatě na to nemůžeme šáhnout. Školy to řeší různě, tak co vím z tisku, někdo to sbírá do krabice, někdo to neřeší. Já osobně jsem to vyřešil sám, že když nemám tu oporu v zákoně. Řešili jsme to na různých poradách, kdy někteří kolegové byli proti mému řešení. Já jsem se domluvil se zákonnými zástupci a všichni mi odsouhlasili, že budou mít děti vypnuté telefony ve skřínce v šatně. Děti je nebudou nosit do třídy, samozřejmě když si potřebují zavolat, tak kontaktují třídního učitele, který volá, anebo si s dovořením dozoru nebo učitele zajdou zavolat do té šatny. Mně to teda funguje, perfektní zpětná vazba a už několikátá třída a další skupina rodičů s tím jednohlasně souhlasí. Škola to nemá systematicky vyřešeno, překvapivě většina kolegů stále nepřístupuje, i když to funguje, ale já mám vyzkoušeno, že to funguje. Je to prostě na domluvě. I kdyby jeden rodič řekl ne, tak už to asi spadne a nemůže to fungovat, ale zatím, co jsem jako třídní učitel měl dvě třídy, tak vždycky všichni rodiče s tím souhlasili po celé dobu druhého stupně školní docházky.

T: Jakým způsobem reagují rodiče na problémy svých dětí ve škole?

R: To je dané tím, jaký to je rodič, takže povahou. Jsou rodiče, kteří to řeší normálně s klidnou hlavou, jsou nápomocni. Jsou rodiče, co jsou jako psi obranáři a brání to své dítě, jsou proti škole, pomlouvají, vymýšlí si a tlačí přes zřizovatele na vedení školy. Je to velmi různé, je to člověk od člověka.

T: Ve většině případů?

R: To nejde říct ve většině případů. Protože když je problém, tak je to pro rodiče nepříjemné a vždycky má tendenci bránit to své dítě, takže ten rodič musí překonat svůj

puď ochrany své tlupy a uvědomit si, že to je třeba trochu jinak, než si sám myslí. Nejde říct nějaký většinový prvek, to prostě nejde.

T: Co by škola více uvítala ve spolupráci s rodinou v prevenci kyberšikany?

R: Škola by uvítala větší pravomoci. Větší práva mít, větší sílu, protože prostě ta škola je tady, aby vzdělávala, částečně vychovávala, i když to je sporné, ale určitě ano. Pokud prostě tady budou tlaky zákonných zástupců a zřizovatele, prostě lidí, kteří nemají tu odbornost a budou rozporovat rozhodnutí školy, tak se to nikam nedostane. Tím jsem odpověděl na poslední otázku, protože nemáme páky na to. Škola obecně nemá páky na řešení krizových situací. Prevence je hezká, ale když jde do tuhého, tak vlastně máme velmi omezené možnosti, jak se situacemi nakládat. Když na to přijde, ten žák, ten si to uvědomí. Rodič ví, že škola nemá páky, a využívají toho a zneužívají toho.

T: Myslíte si, že prevence probíhá v rodině?

R: Myslím si, že moc neprobíhá, jak to v dnešní době je. Do toho mobilu čumí všichni, i rodiče, celá rodina. Večer prostředí sedí a čumí do monitoru. Taky jsem rodič, takže vím, jak to funguje. Myslím si, že se doma o tom moc nebaví a rodiče jako ani neví z vlastní zkušenosti. Neřeší to. Přijdou domů unavení z práce, řeší doma s dětmi úkoly a teďka ještě výchovně působit na to dítě, v tom smyslu, aby si dávalo pozor na nějaké stránky na internetu. Děti jsou různých věků, různých povah a ty rodiny většinou nefungují správně. Je tady hrozně málo fungujících rodin. Hodně samoživitelek, rozdělených rodin s jedním rodičem, pěstounské péče. Komplexně si myslím, že ty možnosti rodiče, nebo zákonný zástupce mají malé, ale je to zase individuální. Kdo to tak cítí, že je to problém, tak si myslím, že nějak působí. Někdo by třeba i chtěl, ale neví jak, tak to prostě nechá být. Je to obecný problém, vystavení se tomu virtuálnímu světu. Je toho strašně moc a tápou v tom podle mě všichni. Si vezměte prevenci kouření, když vám rodiče kouří, tak asi těžko tomu dítěti vysvětlí, že kouřit nemá. Takže když ten rodič stráví na sociálních sítích celé odpoledne a večer místo toho, aby ten čas trávil s dítětem, těžko mu vysvětlí, na co si má dávat pozor.

T: Jaké aspekty ztěžují spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany?

R: Tuto otázku jsem už zodpověděl v předchozích otázkách.

T: Děkuji za vaše odpovědi.

ROZHOVOR S RESPONDENTEM A1

T: Dobrý den, hned na začátek bych vám chtěla poděkovat za to, že jste byl ochotný se mnou realizovat rozhovor pro naši bakalářskou práci na téma Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jak dlouho pracujete jako metodik prevence?

R: Jako metodik prevence pracuji asi 5 let.

T: Jaká je vaše náplň práce?

R: Hlavní náplň práce je ^{POVINNOST ŠKOLY} sestavit plán přednášek primární prevence vlastně pro celou školu u nás první, druhý stupeň tak, aby každá třída první i druhé pololetí měla nějaký vyvážený plán přednášek prevence, které by se měly týkat obecně všech rizikových součástí.

T: Kdo se podílí na prevenci kyberšikany ve školním prostředí?

R: Tak je to hlavně školní metodik prevence ve ^{MOJE TRÍDA} spolupráci s vedením školy a výchovnou poradkyní. Také každý třídní učitel hraje v prevenci určitou svou roli ve svých třídnických hodinách.

T: Jaké dokumenty ovlivňují prevenci kyberšikany?

R: V podstatě ^{POVINNOST ŠKOLY} každá škola má zpracovaný svůj minimální preventivní program, to je toho taková bible na každý rok, ve které je v podstatě obsaženo asi všechno. Potom se zpracovává systém evidence preventivních aktivit, který se průběžně aktualizuje a potom se to vlastně vyhodnocuje na konci každého školního roku.

T: Jaké preventivní programy má škola vypracovány?

R: Teď si asi nevybavím všechny, ale měli jsme preventivní program zaměřený na šikanu, kyberšikanu, drogy a záškoláctví.

T: Jakým způsobem informujete rodiče o situaci ve škole?

R: Tak to je vlastně dané ve školním řádu. Rodiče informuje třídní učitel, který kontaktuje rodiče, buď telefonicky, nebo teď už vlastně ^{INFORMACE ONLINE} každá škola má elektronické žákovské knížky. Takže systémem, které využívá škola. Potom jsou třídní schůzky, to není moc operativní.

T: Jakým způsobem jste informováni o situaci v rodině?

R: Informování o situaci ve rodině záleží vyloženě na vůli zákonných zástupců, jestli chtějí nebo nechtějí. Nemusí nám sdělovat nic, mají na to právo.

T: Jak je to v praxi?

R: Chodí rodiče, kteří cítí že, chtějí tu spolupráci, někdy se samozřejmě dozvídáme nepřímo z dokumentů nějakých poraden, ale tam je vždycky jen omezená informace pro školy. Škola nemá přístup ke všemu, je to zase o vůli zákonného zástupce, jestli nám to chce sdělit, nebo ne. Dá se říct, že většina rodičů má na to zájem a chtějí spolupracovat.

T: Jaká je účast rodičů na třídních schůzkách?

R: Existují 3 skupiny rodičů. Ti, kteří chodí vždycky za každých situací, ať prospívá dítě nebo ne. Rodiče nechodí, i když to potřebujeme nejvíc. A pak jsou ^{PROSPĚCH} taková ti, co někdy přijdou a někdy ne, jsou nedůslední. Když jsou dobré známky, tak to neřeší, když vidí špatnou známku nebo poznámku, přijdou to řešit. Je to různé.

T: Jaký je zájem rodičů o aktivity, kterých se jejich děti účastní?

R: Na druhém stupni ZŠ minimální, na prvním stupni asi větší. Ten druhý stupeň, pokud bych mohl takhle říct, je minimální.

T: Jaké má škola možnosti odhalení kyberšikany?

R: Kyberšikanu nejde chytout za ruku, tady je problém trochu i v legislativě. Mobilní telefony je osobní vlastnictví dětí, na to se nesmí šáhnout, takže ty možnosti jsou minimální. Dozvídáme se to pouze z výpovědí svědků, účastníků, obětí nebo domněnek rodičů, takže vlastně z doslechu.

T: Jaké má škola možnosti nápravy kyberšikany?

R: Je velmi složitá, komplikovaná. Škola má opět velmi omezené možnosti, ale působí samozřejmě preventivně prostřednictvím přednášek a rozhovorů se žáky a v třídnických hodinách, jsou na to zaměřené nějaké aktivity, které si samozřejmě řídí třídní učitel. Metodik prevence tam má takovou poradní funkci a asi tímto způsobem.

T: Jakým způsobem se v praxi řeší kyberšikana?

R: To je přesně sepsané v minimálním preventivním plánu. Záleží na tom, kdo se tu informací dozví první. Řeší to preventista, vedení školy. Třídní učitel by neměl by ten, nebo nesmí být ten, kdo vede to jednání. Měl byt být jen jako takový účastník, kvůli nějaké zaujatosti třeba. Výchovná poradkyně, školní metodik prevence.

T: Jaké mají vyučující možnosti pro další vzdělávání v oblasti kyberšikany?

MALE MOZNOSTI PRO DALSI VZDELAVANI

R: Tak samozřejmě se nám roztrhl pytel s webináři, denně nám chodí spousty nabídek, což narovinu většina z nich nemá žádnou kvalitou, takže možnosti jsou, ale vyznat se v té džungli je velmi těžké.

T: Jaké má škola zavedena pravidla pro používání mobilních telefonů během školní docházky?

R: To je velmi zajímavá otázka, protože jsme to tady řešili nedávno. Takový ten klasický školní řád, kdy máte mít vypnuté telefony v tašce. Je to sice hezké na papíře, ale ty děti to vypnuté určitě nemají. Nežijeme v době tlačítkových mobilů. Černá obrazovka pro ty děti znamená, že to mají vypnuté. Mají to v kapse, ten učitel to těžko zpozoruje a velmi těžko se to postihuje, protože v podstatě na to nemůžeme šáhnout. Školy to řeší různě, tak co vím z tisku, někdo to sbírá do krabice, někdo to neřeší. Já osobně jsem to vyřešil sám, že když nemám tu oporu v zákoně. Řešili jsme to na různých poradách, kdy někteří kolegové byli proti mému řešení. Já jsem se domluvil se zákonnými zástupci a všichni mi odsouhlasili, že budou mít děti vypnuté telefony ve skřínce v šatně. Děti je nebudou nosit do třídy, samozřejmě když si potřebují zavolat, tak kontaktují třídního učitele, který volá, anebo si s dovořením dozoru nebo učitele zajdou zavolat do té šatny. Mně to teda funguje, perfektní zpětná vazba a už několikátá třída a další skupina rodičů s tím jednohlasně souhlasí. Škola to nemá systematicky vyřešeno, překvapivě většina kolegů stále nepřistupuje, i když to funguje, ale já mám vyzkoušeno, že to funguje. Je to prostě na domluvě. I kdyby jeden rodič řekl ne, tak už to asi spadne a nemůže to fungovat, ale zatím, co jsem jako třídní učitel měl dvě třídy, tak vždycky všichni rodiče s tím souhlasili po celé dobu druhého stupně školní docházky.

T: Jakým způsobem reagují rodiče na problémy svých dětí ve škole?

R: To je dané tím, jaký to je rodič, takže povahou. Jsou rodiče, kteří to řeší normálně s klidnou hlavou, jsou nápomocní. Jsou rodiče, co jsou jako psi obranári a brání to své dítě, jsou proti škole, pomlouvají, vymýšlí si a tlačí přes zřizovatele na vedení školy. Je to velmi různé, je to člověk od člověka.

T: Ve většině případů?

R: To nejde říct ve většině případů. Protože když je problém, tak je to pro rodiče nepříjemné a vždycky má tendenci bránit to své dítě, takže ten rodič musí překonat svůj pud ochrany své tlupy a uvědomit si, že to je třeba trochu jinak, než si sám myslí. Nejde říct nějaký většinový prvek, to prostě nejde.

T: Co by škola více uvítala ve spolupráci s rodinou v prevenci kyberšikany?

R: ^{VĚTŠÍ PRÁVA} Škola by uvítala větší pravomoci. Větší práva mít, větší sílu, protože prostě ta škola je tady, aby vzdělávala, částečně vychovávala, i když to je sporné, ale určitě ano. Pokud prostě tady budou tlaky zákonných zástupců a zřizovatele, prostě lidí, kteří nemají tu odbornost a budou rozporovat rozhodnutí školy, tak se to nikam nedostane. Tím jsem odpověděl na poslední otázku, protože nemáme páky na to. ^{SVÁZANÉ RUCI} Škola obecně nemá páky na řešení krizových situací. Prevence je hezká, ale když jde do tuhého, tak vlastně máme velmi omezené možnosti, jak se situacemi nakládat. Když na to přijde, ten žák, ten si to uvědomí. ^{VĚTŠÍ PRÁVA} Rodič ví, že škola nemá páky a využívají toho a zneužívají toho.

T: Myslíte si, že prevence probíhá v rodině?

R: Myslím si, že moc neprobíhá, jak to v dnešní době je. Do toho mobilu čumí všichni, i rodiče, celá rodina. Večer prostředí sedí a čumí do monitoru. Taky jsem rodič, takže vím, jak to funguje. ^{NEVZDĚLANOST RODIČŮ} Myslím si, že se doma o tom moc ne baví a rodiče jako ani neví z vlastní zkušenosti. Neřeší to. Přijdou domů unavení z práce, řeší doma s dětmi úkoly a teďka ještě výchovně působit na to dítě, v tom smyslu, aby si dávalo pozor na nějaké stránky na internetu. Děti jsou různých věků, různých povah a ty rodiny většinou nefungují správně. Je tady hrozně málo fungujících rodin. Hodně samoživitelek, rozdělených rodin s jedním rodičem, pěstounské péče. Komplexně si myslím, že ty možnosti rodiče, nebo zákonný zástupce mají malé, ale je to zase individuální. ^{NEVZDĚLANOST RODIČŮ} Kdo to tak cítí, že je to problém, tak si myslím, že nějak působí. Někdo by třeba i chtěl, ale neví jak, tak to prostě nechá být. Je to obecný problém, vystavení se tomu virtuálnímu světu. Je toho strašně moc a tápou v tom podle mě všichni. Si vemte prevenci kouření, když vám rodiče kouří, tak asi těžko tomu dítěti vysvětlí, že kouřit nemá. Takže když ten rodič stráví na sociálních sítích celé odpoledne a večer místo toho, aby ten čas trávil s dítětem, těžko mu vysvětlí, na co si má dávat pozor.

T: Jaké aspekty ztěžují spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany?

R: Tuto otázku jsem už zodpověděl v předchozích otázkách.

T: Děkuji za vaše odpovědi.

PŘÍLOHA P 2: ROZHOVOR S RESPONDENTKOU B1

T: Dobrý den, hned na začátek bych vám chtěla poděkovat za to, že jste byla ochotná se mnou realizovat rozhovor pro naši bakalářskou práci na téma Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jak dlouho pracujete jako metodik prevence?

R: Jako metodik prevence pracuji 6 let.

T: Jaká je vaše náplň práce?

R: Metodik prevence má nějakou náplň práce, s čím jsem to šla studovat, bohužel náš ředitel vše řeší sám. Takže má náplň práce je, že zajišťuji minimální preventivní program, píšu administrativu a vůbec, co mě teďka trápí a vůbec přemýšlím, jestli v této funkci chci pokračovat je, že všechny kompetence metodika prevence přebírá náš ředitel. Náplň práce je vytvoření minimálního preventivního programu, psaní závěrečných zpráv a tyto preventivní programy dělám na celý rok.

T: Kdo se podílí na prevenci kyberšikany ve školním prostředí?

R: Je to výhradně školní psycholog. Měli jsme přednášku od policistů, kteří si pro naši školu vytvořili program. Já se snažím věnovat prevenci v třídnických hodinách, ale to jen minimálně. Přednášky od policistů byly pro pátou a osmou třídu a teď mám domluvenou přednášku pro první a třetí třídu.

T: Jaké dokumenty ovlivňují prevenci kyberšikany?

R: Minimální preventivní program podle MŠMT, kde jsou zahrnuty všechny rizikové chování, i návod, jak postupovat při jejím výskytu. Je tam kyberšikana, šikana, drogy, alkohol a vše je tam rozepsáno.

T: Jaké preventivní programy má škola vypracovány?

R: Preventivní programy máme různé. Osmá a devátá třída má drogy, pátá a osmá třída a první až třetí má kyberšikanu. Jinak všechny třídy mají klima třídy s psychologem. První až pátá třída mají centrum pro rodinu.

T: Jakým způsobem informujete rodiče o situaci ve škole?

R: Já bych to dělala jiným způsobem než ředitel. Ředitel to nejdříve řeší a poté až volá a píšeme to do bakalářů. Má to převážně na starosti ředitel. Už jsem se ho i ptala, jaké mám já kompetence a on se z toho vždy nějak vykecá. Abych to shrnula, telefonicky nebo přes bakaláře, což je elektronická žákovská knížka.

T: Jakým způsobem jste informování o situaci v rodině?

R: Rodiče s námi komunikují minimálně. Teď jsem řešila s kolegyní případ, kdy maminka volala, co se děje, ale jsou to maximálně 2% případů, vážně minimálně. Nemám vůbec přehled o tom, co se v rodině děje. Nedávno jsem zjistila, že jedné žákyni zemřela maminka, ale ve škole jsme to nikdo nevěděli. Přijde mi, že rodiče berou děti jako stroje, že nějakou psychiku vůbec neřeší. Máme na škole klučinu, jeho otec je alkoholik, matka zemřela a všichni ho odepsali. Sama jsem říkala, že ten kluk za to nemůže, že je chudák, ale bohužel, tak naše školství funguje. Rodiče s námi komunikují minimálně, většinou se to dozvíme ve škole a my informujeme rodiče než naopak.

T: Jaká je účast rodičů na třídních schůzkách?

R: Na začátku roku máme informativní schůzky s třídním učitelem, tak to mi přijde vždycky v šesté třídě. Nevím jak na prvním stupni, ale myslím si tak na 50%. U nás v té šesté třídě se přijdou podívat pouze na učitele a pak už moc nechodí. Poté jsou rodiče, kteří obchází učitele pouze v předmětech, ve kterých mají jejich děti špatné známky. Není to o chování, ale spíše o známkách. Máme teď nedávnou špatnou zkušenost s rodiči, kdy jsme řešili cigarety a tabák pod jazyk. Místo toho, aby rodiče děti za to potrestali, tak přišli a řekli, že my jsme se k nim zachovali špatně a špatně jsme to vyšetřovali. Takže s těmi rodiči je to složité. Rodiče brání děti v hodně nevhodných situacích podle mého. Například minulý rok jsme s devátou třídou byli na kurzu přežití. Jednomu žákovi jsem zabavila cigarety a za dvě hodiny volal jeho otec, ať mu je vrátím. Nebo se nám taky stalo, že jsme našli u jednoho žáka ve skřínce alkohol a otec přišel do školy, že jsme to špatně vyšetřili, že nemáme důkazy, že to určitě nebyl alkohol jeho syna, přitom se nám jeho syn sám přiznal. Takže máme několik špatných zkušeností při řešení problému s rodiči žáků naší školy.

T: Jaký je zájem rodičů o aktivity, kterých se jejich děti účastní?

R: Pouze jedna maminka za mnou přišla, jestli bychom neudělali nějakou přednášku na kyberšikanu i pro rodiče, když vyšel dokument v Síti. Když nás má navštívit nějaká osoba

z poradny, tak potřebujeme podpisy rodičů. Nesetkali jsme se nikdy s tím, že by byli proti, ale nikdy se nestalo, že by nás rodiče za něco pochválili, nebo nám dali zpětnou vazbu.

T: Jaké má škola možnosti odhalení kyberšikany?

R: Velice špatné. Vlastně máme možnost odhalit kyberšikanu jen v případě, že za námi přijdou sami žáci, nebo rodiče. Měli jsme jeden případ, kdy jeden kluk natočil spolužáka, který má asistentku a dal to na Instagram. Rodiče hájili toho kluka, tvrdili, že to udělal nechtě, přitom jsme měli důkazy o jeho vině. Rodiče bohužel, aby drželi se školou a aby to dítě nějak potrestali, tak byli proti škole. Jako já neříkám, že nemají rodiče stát při svém dítěti, ale když vidím, že se zachovalo špatně, tak mu to vysvětlím a řeknu takhle teda ne. Určitě nebudu veškerou chybu házet na učitele a říkat, že to špatně vyšetřili, a to dítě za to nemůže.

T: Jaké má škola možnosti nápravy kyberšikany?

R: Udělá se třídnická hodina. Ředitel to řeší tak, že si zavolá aktéry po jednom, provede zápis a poté se dají postihy.

T: Jakým způsobem se v praxi řeší kyberšikana?

R: Mně osobně tam chybí vysvětlení a říct jim, proč ne a jak jinak se to dá udělat a takhle bych to dělala já, ale bohužel to v u nás na takové bázi nefunguje. U nás se to vyšetří, dá se kázeňský postih, ale už se neřeší, proč se ti žáci takhle zachovali, co je k tomu vedlo. Chybí mi tam to nasměrování žáků, aby věděli, jak se to dá udělat jinak a správně.

T: Jaké mají vyučující možnosti pro další vzdělávání v oblasti kyberšikany?

R: Moc ne, spíše bych řekla, že nám posílají nabídky jako metodikům prevence, a to je velmi málo. Oni nejsou ani schopni dělat třídnické hodiny. Já jsem měla zápisy z třídnických hodin, co by mohli dělat, ale ředitel s tím nesouhlasil, takže já už jsem tak trošku rezignovala teďka. Kdybychom rozhovor provedly před 3 lety, tak bych byla ještě nadšená a do té práce zapálená. Teďka bych byla radši, abych byla této funkce zbavena.

T: Jaké má škola zavedena pravidla pro používání mobilních telefonů během školní docházky?

R: Teďka od pololetí tady máme změnu, že žáci mobil mít u sebe nemohou. Do pololetí ho mohli užívat o přestávce. Pokud žáci potřebují mobil k výuce, nebo si potřebují zavolat, tak se přijdou zeptat a zavolají si. Naštěstí žádné negativní ohlasy od rodičů nebyly. Teď pojedeme na lyžák a vůbec nevím, jak se k tomu postavit, protože je to školní akce, ale zas

si říkám ať si přes den fotí a ty večery no, tak uvidíme. Na jednu stranu to je forma prevence, jelikož to žáky nepodněcuje k focení a zveřejňování nějakých fotek ze školy. Na druhou stranu žáci spolu i více komunikují a upevňují vztahy mezi sebou. Nedávno jsme jeli na výlet a říkala jsem dětem, že jim to zakázat nemůžu, ale ať si telefony neberou a užijí si výlet a přišlo 90% z nich bez telefonu a pak mi říkali, jak si spolu povykládali, že to bylo super. Asi hlavním důvodem, proč se zakázali od pololetí telefony ve škole, byl ten případ s natáčením spolužáka.

T: Jakým způsobem reagují rodiče na problémy svých dětí ve škole?

R: Co mám zkušenosti, tak reagují negativně a hájí zájmy svého dítěte, i když ví, že je chyba na straně dítěte. Útočí na nás s tím, že jsme se jejich dítěte špatně zeptali, nebo špatně podívali a podobně.

T: Co by škola více uvítala ve spolupráci s rodinou v prevenci kyberšikany?

R: Já bych ráda preventivní program realizovala děti i rodiče dohromady. Mně tam chybí vazba rodiče, dítě, škola. Uvítala bych nějakou akci, kde budeme dohromady. Máme teď v řešení jednu přednášku o kyberbezpečnosti od kriminalisty, ale je otázka, kolik z rodičů by přišlo. Většina rodičů ani neví, co kyberšikana vůbec je. Přišli za mnou rodiče, že jejich dítě spolužáci kyberšikanují, tak jsem jim řekla, aby mi ukázali důkazy a po dokazování jsme zjistili, že o kyberšikanu vůbec nešlo. Bylo by super, kdyby rodiče byli v tomto oboru vzdělaní.

T: Jaké aspekty ztěžují spolupráci školy a rodiny v prevenci kyberšikany?

R: Špatná spolupráce a komunikace. Rodičům řekneme, že jejich dítě udělalo to, a to a oni se ho zastávají a hází vinu na školu. V této době dostane špatnou známku a rodiče řeknou, že učitelka je kráva.

T: Myslíte si, že prevence probíhá v rodině?

R: Je to individuální. Myslím si, že jsou rodiče, kteří o tomto problému s dětmi mluví a snaží se je nějak chránit. Ale setkala jsem se s mnoha rodiči, kteří absolutně nemají pojem o sociálních sítích, takže nějaká prevence je tam nereálná.

T: Děkuji za vaše odpovědi.

PŘÍLOHA P 3: ROZHOVOR S RESPONDENTKOU A2

T: Dobrý den, hned na začátek bych vám chtěla poděkovat za to, že jste byla ochotná se mnou realizovat rozhovor pro naši bakalářskou práci na téma Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jaká je vaše znalost pojmu kyberšikana?

R: Abych pravdu řekla, když jsem se dozvěděla, že budeme vést rozhovor na téma kyberšikana, musela jsem se podívat na internet, co to vůbec kyberšikana znamená. Takže jedná se o formu šikany, která se odehrává přes internet fotografiemi, sms zprávou.

T: Jaký je váš pohled na problematiku kyberšikany?

R: Nemám na to žádný názor, jelikož jsem se s tím osobně nesetkala, jen z doslechu. A nějak se o to nezajímám, protože se to mých dětí netýká. Nikdy jsme takový problém neměli.

T: Jaké znáte rizika spojená s používáním sociálních sítí?

R: Zneužívání fotek, vylákávání informací od dětí, zneužívání intimních fotek.

T: Jaké znáte sociální sítě?

R: Zním Messenger, Facebook, WhatsApp, Tiktok.

T: Jaké sociální sítě používáte?

R: Používám Messenger, Facebook, Skype, WhatsApp.

T: Víte, jaké sociální sítě používá vaše dítě?

R: Nevím, nebo vím, Facebook, Messenger a ještě myslím něco třetího, ale teď si nedokážu vzpomenout, jak se ta síť jmenuje.

T: Jakým způsobem komunikujete se svými dětmi o bezpečnosti na internetu?

R: Mluvím se synem otevřeně, informovala jsem ho o všech rizicích, co můžou na internetu nastat. Hlavně o zveřejňování intimních fotografií. Myslím si, že jsem ho informovala dostatečně. Říkala jsem mu, že kdyby něco, tak se má na mě obrátit.

T: Jaký máte přehled o aktivitách, které dělají vaše děti online?

R: Žádný přehled o aktivitách svého syna na internetu nemám, protože jsem ho, myslím si, že poučila dostatečně a svému synovi důvěřuji. Občas se ho zeptám, s kým si píše, co si píše, nebo jaké hry hraje, s kým ty hry hraje, kdo je to za kluka, odkud je a vyptám se na kde co. Kde se s ním seznámil, přes koho se s ním seznámil, jestli se s ním neseznámil náhodou. To si ověřuji, jestli ho zná přes nějakého reálného člověka.

T: Takže jste se setkala už se situací, kdy bylo vaše dítě přes internet v kontaktu s někým, koho v reálném životě nezná?

R: Ano. Dokázal mi říct, kdo to je. Myslím si, že jsem se o tom i sama přesvědčila přímo na tom, že mi konverzaci sám ukázal. Že je to kluk z vedlejšího města, chodí na určitou školu a nějak mi to dokázal, ale už si moc nepamatuji jak. Dokázal mi, že to byl opravdu stejně starý kluk.

T: Kontrolujete nějakým způsobem činnost dítěte na internetu?

R: Nekontroluji.

T: Jaká máte nastavená s dětmi nastavená pravidla užívání internetu?

R: Žádná, může trávit čas na internetu neomezeně a má přístup ke všem sociálním sítím.

T: Jakým způsobem jste informování o situaci ve škole?

R: Na třídních schůzkách. Náš třídní učitel je velice ochotný a hodně s námi probírá, informuje nás na třídních schůzkách o takových věcech, jako je kyberšikana, šikana, co se děje, neděje, takže jsme informování hodně. Informuje nás z vlastní iniciativy.

T: Jakým způsobem jste v kontaktu s třídní učitelkou Vašich dětí?

R: V kontaktu jsme prostřednictvím emailu a používáme školu online.

T: Na té škole online jsou i aktuality ohledně aktivit?

R: Jsou tam informace o aktivitách, přednáškách, které se budou realizovat.

T: Jak byste poznali, že je vaše dítě obětí nebo agresorem kyberšikany?

R: Změna chování, protože syn je velice citlivý a změna chování by byl prvotní impuls.

T: Víte, na koho se obrátit v případě kyberšikany? Popřípadě na koho?

R: Ano, na třídního učitele a ve škole mají velice šikovnou školní psychologku.

T: Jaké opatření můžete udělat při setkání s kyberšikanou?

R: Budu více kontrolovat syna, jeho zprávy v počítači, ale za jeho účasti, protože nemám ve zvyku chodit za jeho zády mu do počítače, do zpráv a tak dále. Takže spíš spolu mluvíme otevřeně a ať mi sám ukáže, o co jsem ho vlastně žádala, ať mi sám ukáže, co používá, jak hraje nebo s někým komunikuje. Všechno kontroluji po domluvě se synem.

T: Jaké preventivní programy se ve škole realizovaly a právě probíhají?

R: V současné době nevím, jaké preventivní programy probíhaly, ale v průběhu roku proběhly přednášky.

T: A víte, na jaké téma?

R: Myslím, že proběhla přednáška na téma kyberšikana, poté jak se mají chovat. Mají programy s hasiči, o bezpečnosti celkově, když se pohybují mimo školu. Takže jsou témata různá.

T: Jaké mohou být nejčastější motivy kyberšikany?

R: Myslím si, že obezita dítěte, dítě je slabší, tiché nebo i sociálně slabé. Že to děti na nich poznají, na oblečení, jo, že je tam něco trochu špatně. Také mohou být obětí děti, které jsou hodně důvěřivé.

T: Jak můžeme kyberšikaně předcházet?

R: Právě si myslím, že ta otevřená komunikace s dítětem. Otevřeně s ním mluvit o těch rizicích, která mohou s používáním internetu nastat.

T: Myslíte si, že primární prevenci kyberšikany by měla dětem zprostředkovávat spíše rodina, nebo škola?

R: Myslím si, že je v prevenci důležitá rodina i škola. Když to budou obě strany, tak to může fungovat. Kdyby byla pouze z jedné strany, tak to nemůže fungovat správně.

T: Myslíte si, že spolupráce s Vaší školou je adekvátní?

R: Já si myslím, že spolupráce s naší školou je na dobré cestě. Velmi dobrá komunikace mezi rodiči a školou.

T: Co byste více uvítali ve spolupráci se školou v prevenci kyberšikany?

R: No já si myslím, že je to dostatečné, že na těch třídních schůzkách nám toho třídní učitel řekne hodně. Probereme tam hodně, jsme jako rodiče informováni dostatečně a kdyžtak nám to dopíše do emailu, kde je to automaticky v té škole online. Takže nemůžu říct, že bych chtěla něco víc, myslím si, že je tam velmi dobrá spolupráce mezi rodiči a školou.

T: Už jste se někdy obrátila na školu při řešení problému?

R: Ano, řešila jsem šikanu. Syn byl šikanován, ale ne kyberšikanou. Obrátila jsem se na třídní učitelku a třídní učitelku dotyčného, který ho šikanoval a po domluvě, po rázné domluvě se šikana ukončila a všechno dopadlo dobře a syn už šikanován nebyl.

T: Děkuji za váš čas a vaše odpovědi.

PŘÍLOHA P 4: ROZHOVOR S RESPONDENTEM B2

T: Dobrý den, hned na začátek bych vám chtěla poděkovat za to, že jste byl ochotný se mnou realizovat rozhovor pro naši bakalářskou práci na téma Spolupráce školy a rodiny v prevenci kyberšikany. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

R: Ano.

T: Jaká je vaše znalost pojmu kyberšikana?

R: Kyberšikana v dnešní době je velmi nebezpečná. Co tak vím, tak samozřejmě se to týká všechno kolem sociálních sítí, a tak jak dneska fungují různé informační technologie, tak je to velmi nebezpečné vůči dětem.

T: Jaký je váš pohled na problematiku kyberšikany?

R: Můj pohled je takový, že by se určitě neměla podceňovat. Spousta lidí jí podceňuje. Nicméně už jsem zaznamenal, že děti ve škole mají nějaké přednášky, ohledně kyberšikany. Ve škole jsou nějakí pedagogové, kteří jsou na to školení a na základě toho si myslím, že jim dávají takovou tu osvětu. Nicméně si pořád myslím, že je to velmi podceňováno. Je to na rodičích, aby ty děti trochu hlídali a aby nějakým způsobem zamezili vůbec používat tady ty sociální sítě, protože je to velmi nebezpečné.

T: Jaké znáte rizika spojená s používáním sociálních sítí?

R: Vzhledem k tomu, že jsem se setkal s kolegyní, které se dcera, díky sociálním sítím dostala do styku ne s kyberšikanou, ale spíše pedofilií. Je potřeba se zaměřit na toto téma, dát tomu větší osvětu a opravdu to začít více řešit.

T: Jaké znáte sociální sítě?

R: Tak nejznámější Facebook. Nicméně za poslední dobu ho vystřídal Instagram, pak je WhatsApp, Signál, pak je tam ještě Viber a další. Asi nejpoužívanější mezi mladými je Instagram a Snapchat.

T: Jaké sociální sítě používáte?

R: Já jsem si dřív založil Facebook, ale to jen kvůli tomu, že ho měly děti, nicméně já to nepoužívám. Nejsem zastávce sociálních sítí. Já v tuhle chvíli používám pouze signál, který je nejbezpečnější. Používal jsem WhatsApp, ještě ho mám nainstalovaný, i Viber, ale z důvodu zabezpečení a bezpečnosti, používám pouze signál, který je dneska nejbezpečnější a není kontrolovaný nikým.

T: Víte, jaké používá sociální sítě vaše dítě?

R: Ano, obě děti používají Facebook, Instagram, Messenger, TikTok a WhatsApp

T: Jakým způsobem komunikujete se svými dětmi o bezpečnosti na internetu?

R: Samozřejmě snažím se jim vysvětlit, jak internet funguje. Nicméně dneska ty technologie jsou tak vyspělé, že každý má svůj mobilní telefon, takže připojení je všude dneska. Všude je wifi, když není wifi, tak mají data. Mohou se kdykoliv připojit. Mám štěstí, že mám v rodině člověka, který je odborník na kyberšikanu, kyberbezpečnost a tady tu pedofilii. Pracuje u policie, takže jim dává dost velkou osvětu, aby pochopili a vnímali, co se vůbec děje, proč se to děje a jaké jsou s tím spojená rizika.

T: Jaký máte přehled o aktivitách, které dělají vaše děti online?

R: Snažím se jim občas, byť se jim to nelíbí podívat do telefonu. Zvažoval jsem, že jim pořídím rodičovský zámek, nebo to rodinné sdílení, že budu mít přehled o čem si povídají, co řeší a jaké mají pohyby.

T: Kontrolujete nějakým způsobem činnost dítěte na internetu?

R: Samozřejmě máme mezi sebou nějakou důvěru. Věřím jim, že prostě ví, co dělají. Snažím se sdílet jejich polohy, abych věděl, kde jsou. Nechávám jim volnější prostředí, i když občas se mrknou do telefonu, jestli se tam něco špatného náhodou neděje.

T: Jaká máte nastavená s dětmi nastavená pravidla užívání internetu?

R: Jako úplně nastavená pravidla užívání internetu nemáme, protože říkám, že máme nějakou dohodu. Snažím se jim vysvětlit, že ten telefon je zřout času a aby ho spíše používali pro získání důležitých informací, které potřebují. Neměli by být neustále na sociálních sítích a dopisovat si s kým. Každý může sledovat díky těmto technologiím, co děláme, kde se nacházíme a tak dále.

T: Jakým způsobem jste informování o situaci ve škole?

R: O aktivitách zaměřených na prevenci informování nejsme, možná tak na začátku roku. Výjimečně něco přijde na bakaláře. Jak jsem už zmiňoval, mám v rodině odborníka na kyberšikanu, tak domlouvám na naší škole schůzku, ať zrealizuje přednášku o této problematice. Ať jim to řekne i po té praktické stránce, jak to funguje, aby se vůbec děti dokázaly vžít do té situace, protože je to většinou vše teoreticky. Bylo by potřeba aby děti věděly, že se to opravdu děje.

T: Jakým způsobem jste v kontaktu s třídní učitelkou Vašich dětí?

R: My jsme docela v kontaktu s třídní učitelkou hodně často, protože můj syn má individuální výuku. Když se cokoliv děje, tak si napíšeme. Se školou docela dobře komunikujeme. Co se týká dcery, tak pouze když jsou třídní schůzky. Máme kontakt na její ředitelku i třídní, ale nicméně většinou jsme v kontaktu pouze když je něco potřeba. Už je to střední škola, tak tam ta komunikace už taková není. Rizika jsou taky vysoké, ale děti si více uvědomují, co se děje a jsou vedeny k větší samostatnosti.

T: Jak byste poznali, že je vaše dítě obětí nebo agresorem kyberšikany?

R: Spousta lidí v dnešní uspěchané době nedokáže vnímat, když se něco děje s dítětem. Nevnímají nějakou změnu v chování, pocitu strachu, nejistoty. Něco, co se týká chození do školy, nebo je moc často na telefonu a je u toho nervózní. Spíš to řeknu tak, když ten rodič to dítě vnímá a sleduje nějakou změnu, která není standartní, tak by měl řešit, proč se to děje a jestli za tím nemůže třeba stát ta kyberšikana.

T: Víte, na koho se obrátit v případě kyberšikany? Popřípadě na koho?

R: Pokud by to bylo v rámci školy, řeším to se školou, ale pokud by se to řešilo mimo školu, tak bych se osobně snažil zjistit, kdo to je a o co se jedná. Udělal bych vše, co bude v mých silách a pokud by to nešlo a postupovalo by to do nějakých extrémů, tak bych se obrátil na policii asi.

T: Jaké opatření můžete udělat při setkání s kyberšikanou?

R: Tak určitě, je potřeba informovat ty děti, více je sledovat, více komunikovat a vysvětlovat rizika. Dále si myslím, že více kontrolovat telefony. Hlavně je to o té komunikaci. Každý má své tajemství, a i ty děti, někdy vybočí a některé věci vám neřekne a nechá si to pro sebe.

T: Jaké preventivní programy se ve škole realizovaly a právě probíhají?

R: Nevím o ničem, pouze o přednášce ohledně kyberšikany, jelikož mě o ní informoval syn. Vím, že funguje za poslední roky na školách nějaký speciální pedagog, nebo psycholog, nebo já nevím, jak se ty jejich funkce nazývají. Za těmito lidmi může dítě kdykoliv jít, může se svěřit se svým problémem, ať je to v oblasti psychologie, šikany nebo kyberšikany. S jakýmkoliv problémem dětí ví, že se můžou na tyto lidi obrátit.

T: Jaké mohou být nejčastější motivy kyberšikany?

R: Tak může to být nenávisť, pomsta, nebo třeba jen nuda.

T: Jak můžeme kyberšikaně předcházet?

R: Jak už jsem říkal, otevřeně s nimi komunikovat o rizicích.

T: Myslíte si, že primární prevenci kyberšikany by měla dětem zprostředkovávat spíše rodina, nebo škola?

R: Tak úplně ideální prevence by byla, kdyby ji zprostředkovala rodina a škola zároveň, aby to bylo propojené tak, aby byla masáž z jedné i z druhé strany. V první řadě, když jsou doma, tak za ně zodpovídají rodiče, ale pokud jsou ve škole, tak my nevíme, co se děje v té škole a přebírá tu zodpovědnost škola. Byť si to někdo neuvědomuje, tak vychovávají rodiče ale i učitel, tak za mě by to mělo být ruku v ruce a škola by měla spolupracovat s rodiči. Škola by měla vytvářet ty preventivní programy a snažit se to do těch dětí nahustit. Potažmo by to měly děti ještě slyšet doma, aby si to ukotvily v hlavě a uvědomovaly si ty rizika. Pokud to bude pouze z jedné nebo z druhé strany, tak si myslím, že ty děti to budou brát na lehkou váhu a ta masáž by měla být větší, tvrdí a z obou stran.

T: Co byste více uvítali ve spolupráci se školou v prevenci kyberšikany?

R: V první řadě by měla škola obeznámit rodiče, co jsou vůbec za rizika, protože spousta rodičů v tom starším věku vůbec nemají pojem o kyberšikaně. Tato generace počítače nezná, sociální sítě taky až tak nevyhledává, takže záleží samozřejmě na věku dítěte a věku rodičů. Také na tom, jak jsou gramotní, co se týká informačních technologií. Ale myslím si, že by škola měla obeznámit nejen děti, ale i rodiče, aby věděli, o co se jedná a co by mohlo nastat za problém. Třeba jednou za měsíc by měli mít přednášku, něco zajímavého a nejen teorii. Co si budeme povídat, učitelé jsou teoretici a praxi předávají jen málo. Aplikují, to, co se naučili a málo který učitel na základní škole má nějakou praxi ze života. Přednášky by měli vést odborníci, kteří se tím zabývají, protože ti na tom nesou svou osobní zkušenost a dokážou z toho vyvodit daleko větší důsledky a rizika. Měli by obeznámit rodiče a pak by vlastně mohla spolupracovat škola s rodiči. Škola by měla více informovat o tom co se ve škole děje, jaké jsou přednášky, aktivity, které se budou realizovat a také by nebylo špatné se zeptat rodičů, co by více uvítali pro své děti. Tak nějak bych to viděl.

T: Děkuji za vaše odpovědi.